

reperiatur actualis existentia.

AD septimum. Damus accidentia habere etiam proprias existentias. Ceterum quoniam accidentia non terminant factionem, nisi ut sunt in subiecto, hinc fit ut non habeant existentiam nisi ut in subiecto: ac proinde dicantur inexistere potius: quam existere.

DE VOLVNTATE CHRISTI.

Quæstio. VII.

Verum in Christo fuerit repugnantia voluntatum?

DOCVIMVS quæ Christo conuenirent quoad esse, & fieri, reliquum est ut doceamus: quæ eidem conueniunt quoad operari. Quoniam vero omnis externæ operationis, eiusque humanæ, principium est voluntas: principio de Christi voluntate differendum est, illudque expendendum: ane in Domino IESV Christo fuerit voluntatum repugnãtia? Hæc quæstio vnum aliquid præponit, alterum vero exquirit: præponit varias in Christo reperiri voluntates: eidem tanquam homini conuenientes: illud vero exquirat: ane inter se repugnauerint? Nam velle mortem subire, & non velle, aperte inter se repugnãt, quemadmodum velle mortem, & nolle mori, inter se aduersantur: at vtrumq; fuit in Christo, videtur igitur in Christo fuisse pugnantes, & inter se aduersantes voluntates. Ac non voluisse Christum mori, siue noluisse, illa eius ad patrem, adhibita precatio ostendit: qua paratum sibi calicem transferri à se postulauit: iam autem precatio voluntatis est interpres: qua re cum transferri à se calicem postulauit, aperte declarauit, se mortem de precari: id quod est aliud nihil: quam nolle mori. Cum vero adhibita precatio, continuo subiunxit: verum tamen non sicut ego volo, sed sicut tu, ostendit se velle mori, quoniã Deus ita decreuerit. Hoc ipsum igitur iam est à nobis multis subiunctis conclusionibus tractandum.

PRIMA conclusio. In Christo fuit duplex voluntas, diuina scilicet & humana. Id vero hac ratione ostenditur. Dei Verbum naturam humanam assumpsit perfectam, nihil igitur eidem defuit eorum, quæ ad perfectionem humanæ naturæ attinerent, at ad perfectionem humanæ naturæ pertinet voluntas: quemadmodum & intellectus: tanquam vis quædam, & facultas ipsius naturalis: relinquatur igitur in Christo humanam fuisse voluntatem. Cumque

diui-

diuinum illud Verbum, assumptione humanæ naturæ, nullius rei, quæ ad diuinitatem attineret, dispendium fecerit: ad diuinam autem naturam attineat, voluntatem habere, sequitur vt in ipso quoque fuerit diuina voluntas.

HANC verissimam sententiam sextæ Synodi confirmat auctoritas: quæ de re proposita, admonitu Spiritus sancti ita decreuit atque statuit. Iuxta quod olim prophetae sunt vaticinati, & ipse nos Christus erudiuit: & sanctorum Patrum nobis tradidit symbolum, duas naturales voluntates in eo: & duas naturales operationes prædicamus. Hæc Synodus errorem illorum coarguit, qui vnicam duntaxat voluntatem Christo attribuendam esse existimauerunt: quorum alij humanam illi solum, alij diuinam solum tribuerunt. Ac humanam solum Christo voluntatem attributam ij esse voluerunt: qui Christum Deum esse confirmauerunt, non quidem per hypostaticam duarum naturarum vnionem, sed sola affectus & voluntatis consensione, id quod tradidit Nestorius. Cuius quidem opinionis illud est consequens, vt illius hominis solum voluntas fuerit humana.

VOLUNTATEM porro humanam Christo ademerunt Apollinarius, Eutyches, & Macharius Antiochenus Patriarcha, qui & si, quod ad sublationem humanæ voluntatis attinet in Christo, inter se consentiant, non tamen quoad rationem, & causam tollendi. Namque Apollinarius Christo rationalem animam ademit, eiusque loco Verbum substituit: ex quo illud erat consequens, vt in Christo humana voluntas non fuerit, nempe cum voluntas in ea animi parte, quæ rationis est particeps, sit collocata. Eutyches vero ex duabus naturis, diuina scilicet & humana vnã conflauit, ac proinde vnus naturæ compositæ vnã quoque voluntatem posuit.

MACHARIUS vero longe diuerso argumento ducebatur. Etenim duas in Christo naturas posuit: easque inter se hypostatice coniunctas, voluntatem tamen vnã ob id in Christo esse censuit: quoniam humana voluntas ad agendum, nunquam sua apte vi & impetu impelleretur, sed à diuinitate solum mota & directã. Quocirca pro hac opinione ita licet argumētari. Voluntas est primū mouēs & imperans cæteris animi facultatibus, at in Christo mouens primum, & imperans, ipsa fuit diuina voluntas: quandoquidem humana omnia in Christo mouerentur, & gererentur consentaneæ diuinæ voluntati, sequitur igitur in Christo solam fuisse diuinam voluntatem. Accedit ad confirmationem: quia instrumentum non inducitur proprio motu ad agendum: sed voluntate mouentis siue vtentis, at humana Christi natura instrumentum erat diuinitatis: humana igitur Christi natura motu propria

priæ voluntatis ad agendum minime inducebatur, sed sola diuina voluntate.

P R O explicatione horum argumentorum illud principio notandū: Macharium non tam naturalem ipsam facultatem sustulisse, quam usum, ac motum ipsius facultatis: Verum quoniam frustra est calceus cuius nullus est usus, vt author est Aristo. hinc fit, vt frustra quoque ac superuacaneæ Christo fuisset data voluntas: si suo in Christo motu, eoque perpetuo caruisset. Quocirca Macharij, Sergij, & cæterorum, qui in eodem errore fuerunt, flagitiosa sententia à sancta Synodo rectissime est damnata, vt pote ex qua illud erat cōsequens, in Christo humanam voluntatem omnino non fuisse.

DE I N D E quod ad explicationem prioris argumenti attinet, data maiore propositione, negatur minor. Ad probationem vero dicimus, ac fate-mur, omnia in Christo fuisse mota & gesta nutu diuinæ voluntatis tanquā primæ regulæ regulantis: quemadmodum res habet in pijs ac sanctis homi-nibus, in quibus, auctore D. Paulo, Deus operatur velle & perficere, velle qui-dem præueniendo & excitando propriæ motum voluntatis, perficere vero cooperādo, & adiuuādo, non tamen hoc impedit, quin in sanctis, & in Chri-sto eadem fiant motu & impulsu voluntatis humanæ tanquam regulatæ & directæ à voluntate diuina. Vnde in psalmis de Christo dictum legimus, vt facerem voluntatem tuam, Deus meus volui.

P O S T E R I V S argumentum, quod pro confirmatione allatum est, di-huitur maioris propositionis explicatione. Etenim vt id verum sit in in-strumentis inanimatis, non tamen verum est in instrumento animi par-ticipi, cuiusmodi instrumentum erat humana natura Christi. Etenim principale agens, hoc est, diuinum Verbum mouebat humanam naturam sibi coniunctam per propriam ipsius voluntatem: cuius omnis motus & impulsio regulata erat à diuina voluntate.

S E C V N D A conclusio. Humana voluntas in Christo duplex est, natu-ralis vna, rationalis altera. Huic conclusioni ita fidem facimus. Voluntas nō solum est finis, verum etiam eorum quæ ad finem referuntur, diuersa tamen ratione, namque in finem voluntas fertur simpliciter, & absolute, quando-quidem in illum tendit vt in id quod est suapte vi & natura bonum: in ea ve-ro quæ referuntur ad finem, fertur non simpliciter, sed quadam comparatio-ne, nempe quia sint bona per relationem: & ordinem ad alterum, nempe fi-nem. Ac illa quidem voluntas à Damasceno dicitur *ἁπλοῦς*, hoc est, simplex voluntas, à Theologis vero voluntas vt natura appellatur, nempe quia ten-

Damasc.
li. 2. c. 24.

dat

dat in rem absolute consideratam: hæc vero ab eodem Damasceno *Εὐλαχίου* nominatur, à nostris vero volūtas vt ratio: vt pote quæ sequatur deliberationem rationis: & velit aliquid in ordine ad finem solū. Humana igitur volūtas in Christo duplex est, naturalis vna, rationalis altera. Id vero sic intelligendū puta, vt in Christo fuerit non quidē duplex potentia voluntatis, sed eiusdē potentię & facultatis duplex secundū speciem operatio. Nam talis diuersitas, qualis scilicet ortum habet ex rationibus finis: & eius quod refertur ad finē, diuersam quoq; postulat in proprio appetitu rationem.

O B I I C I tamen contra potest. Potentię diuersitatē cōsequūtur ex actionibus: quē admodū actiones ex rebus obiectis, igitur differentes specie actiones volūtatē diuersam quoq; postulat potentiā volūtatē. Dicimus potētias siue facultates, diuersitatē cōsequi ex actionibus diuersis, cū illę diuersę actiones nō attēdūt ad vnā cōmunem rationē obiecti, ex cuius vnitāte vel diuersitate formali potētia vnitāte, siue diuersitatē cōsequitur: iam autē vtraq; illa actio volūtatē eandē spectat rationē obiecti, nempe bonū: quod est obiectū volūtatē: ac proinde seruata vnitāte obiecti ipsius volūtatē: seruatur quoq; vnitāte potentię volūtatē: tametsi diuersificētur actiones propter diuersam rationē tendentię, in bonū videlicet secundū se, & in bonū propter aliud.

H I N C iam intelligitur fuisse in Christo vnā humanā volūtatē: quē admodū & vnā humanā naturā: cui tamen humanę volūtatē duplex actio attribuitur, vna. s. per modum naturę, altera per modū rationis.

T E R T I A conclusio. In Christo fuit appetitus animalis & sensualis: quī idem voluntas dicitur participatione quadam. Prior pars conclusionis ex eo intelligitur, quia in Christo fuit quicquid ad itēgritatē & perfectionē naturę humanę pertinet: iam autē in natura humana includitur natura animalis, cui attribuitur appetitus sensitiuus, siue animalis. Posterior pars ex eo perspicitur: quia ille appetitus sic est à Deo institutus vt rationi obtrēperet, ex quo cōsequitur vt participatione rationalis appelletur: igit & volūtas, participatione quadā, dici potest. Consecutio ostenditur: quia voluntas est in ratione: quē admodum igitur à ratione præcipiente, appetitus animalis dicitur rationalis: ita à voluntate imperante dicitur voluntas, siue voluntarius.

Q V A R T A conclusio. In Christo non fuit repugnantia voluntatum. Id vero in hunc modum ostenditur. In repugnantia voluntatum illud requiritur, vt oppositio sit in eodem tanquam in subiecto: & circa idem tanquam obiectum: & secundum idem tanquam rationem tendendi: at in Christo nō fuit talis voluntatū oppositio: nō fuit igitur in Christo repugnātia voluntatū.

Maiores propositio constat ex natura & ratione oppositionis, minor vero ostenditur. Nam & si in Christo fuerit oppositio circa idem tanquam obiectum: etenim volebat mori, & nolebat mori, non tamé fuit in eo oppositio secundum idem, quadoquidé non sub eadem ratione volebat mori: & nolebat mori, volebat quidé mori propter liberationé generis humani: nolebat vero, quoniá illud minime esset nature accomodatú: sed aduersum potius atq; contrariú. Etenim nature illud est proprium, ea quæ læsura: ac nocitura videantur auerfari. Neq; itidem erat oppositio in eadem voluntate, namq; voluntate deliberata, quæ dicitur volútas vt ratio, morté sibi propositá amplectebatur: eadem vero, voluntate naturali, repudiabat.

ADDE, quia neq; voluntas sensualitatis: neq; volútas vt natura, illi rationi, per quá, vel sub qua illa mors erat volita cū à diuina voluntate Christi, tū ab humana deliberata eiusdém, villo modo aduersabantur, igitur in Christo nullo modo fuit repugnántia voluntatú. Consecutio probatur, quoniá oppositio voluntatú requirit oppositioné in ratione, sub qua quippiá est volitum.

OBIICI contra potest, bonú propriú opponitur bono cõmuni, sed Christus volúte naturali morté recusabat, amore impulsus boni proprii, etenim corporis excruciatio, quá erat perpassurus, bono proprii corporis repugnabat: at volúte deliberata & electiua, amore incitatus cõmunis omniú: ac publici boni, quod erat in salute hominú situm, eandém morté lubentissime amplectebatur: relinquit fuisse in Christo oppositioné in ea ratione, sub qua vnú & idem obiectú, erat volitú, & nolitú. Cõcedimus bonú priuatú opponi bono publico, nõ tamé iam inde cõficitur vt amor priuati boni, repugnet amori publici boni simpliciter, sed solú compare: id quod tum fit, cū eo hominé impellit amor priuati boni, vt priuatú bonú bono publico áteferat. Tū enim bonú priuatú se se opponit bono cõmuni. Id vero vnico explanemus & patefaciamus exéplo. Tulit rex capitis sententiá in Ioanné latronem propter publicú bonú: Antonius pater amore filij nõ vult capitalé ipsum subire sententiám. Hæ voluntates hætenus sunt diuersæ: & minime aduersantur, nã tametsi in opposita tendant, in mortem scilicet & non mortem: non tamen est oppositio in eadem ratione volendi, vt pote quia diuersa est ratio volendi mortem, & non mortem. Verum si pater amore filij sic vult ipsum non mori, vt se se opponat bono publico & communi, antiquius ducens priuatum bonum, reipublicæ salute & conseruatione, iam illæ voluntates non solum sunt diuersæ, verum etiam repugnantes: & oppositæ, quandoquidem est oppositio in eadem ratione volendi, & nolendi mortem. Etenim ratio
sub

sub qua princeps vult mortē Iōannis, est amor publici boni: quā rationē minime amplectitur Antonius pater amore filij cōpulsus, vult enī filiū nō mori, etiā contra cōmune ac publicū bonū, propter nimiū amorē proprii boni. CVM igitur in Christo neque voluntas sensualitatis, neque voluntas vt natura illi rationi repugnauerint, sub qua mors erat volita: non quidem voluntas sensualitatis: quoniam ad illam rationē sese minime extenderet, non voluntas vt natura: quoniam eadē voluntate etiam volebat hominū liberationem absolute tamen, hoc est, non vt rationem volendi mortem propriam: quandoquidem ad voluntatem naturalem non pertinet velle aliquid per cōparationem ad aliud, sed absolute duntaxat: efficitur in Christo non fuisse repugnāntiam voluntatum.

POSTREMO neque voluntas electiua Christi tam diuina quam humana præpediebatur à voluntate naturali, neque contra, etenim voluntatis diuinæ & humanæ Christi erat, vt caro ageret quæ ipsius erant propria, haberetque naturalis Christi volūtas naturales suas velleitates, respectu. s. vitæ, corporis, honoris: & famæ. Dicimus velleitates: quoniam supposita volūrate Christi, cum diuina, tum humana, motus voluntatis in contraria tendentes: aliud erant nihil, quam velleitates quædam: quæ etiam Arist. auctore. 3. Ethi. earum sunt rerum, quæ factu sunt impossibiles.

HINC iam duo colliguntur: illud est prius: in Christo fuisse diuersitatem voluntatum: non itidem repugnantiam. Etenim Christus aliud voluit, atque Deus: voluit enim non mori: quam tamen mortem Deus voluit vt ipse subiret, fuit igitur in Christo volūtas diuersa à volūrate diuina: nō tamē ibi fuit vlla repugnantia: quoniam illæ voluntates, diuina scilicet, & humana Christi electiua ex vna parte: & naturalis ex altera: non sub eadem ratione in contraria tendebant: sed sub alia & alia, quemadmodū exposuimus. Adde, quia illi rationi, sub qua mors Christi cum à diuina, tum ab humana Christi voluntate erat volita, voluntas vt natura minime repugnabat: quemadmodum docuimus.

HOC loco tamen insurget aduersarius omnino contendens voluntatem naturalem Christi, siue voluntatem sensualitatis, deliberatæ eiusdem & electiue voluntati repugnasse. Namq; carnē aduersus spiritum concupiscere, est carnem spiritui repugnare & aduersari: at in Christo caro aduersus spiritum concupiuit: etenim spiritus quidem ad subeundā imminentem mortem prōptissimus, ac paratissimus erat, at caro imbecilla & infirma mortem oppetere vehementer recusabat, ex qua imbecillis & infirmæ carnis recusatione

illa eius precatio profluxit, pater si vis, transfer calicem hunc à me, hinc lacrymæ, hinc sudor sanguineus, hinc agonia, hoc est, vehemens illa carnis cum spiritu colluctatio extitit.

DICIMVS carnem Christi aduersus spiritum minime concupiuisse. Nam caro aduersus spiritum tum dicitur concupiscere: cum spiritui aduersatur, tum autem spiritui aduersatur: cum bono rationis se se opponit: ipsum vel penitus tollendo: vel præpediendo: ac retardando. Id quod in Christo minime contigit: permissum est tamen carni agere quæ ipsius erant propria, nihil tamen inde in spiritum Christi alacrem illum quidem, exultantem: sed ad percurrendam viam paratissimum redundauit. Vnde cum Christus Patrem orauit: patrocinium suscepit sensualitatis, quæ propositæ mortis terrore perterrita, mortem deprecabatur. Illa vero Christi Domini agonia, duarum voluntatum Christi in contraria tendentium motum declarauit: in quo tamen, nulla fuit, quemadmodum docuimus, repugnantia atq; contrarietas.

POSTERIVS vero illud, ex iis quæ docuimus, intelligitur, hoc est, non fuisse omnem Christi voluntatem cum diuina voluntate congruentem: ac consentientem in volito. Etenim voluntatis Dei erat vt Christus, dolores, incòmoda ac demum mortem perferret, quæ omnia fuerunt à Deo volita, non simpliciter & absolute, sed per relationem ad finem. scilicet hominum liberationem & conseruationem: quæ eadem Christus voluntate rationali electiua est amplexatus, non quidem simpliciter & absolute, sed per relationem ad eundem finem. Porro eadem omnia Christus voluntate sensualitatis, & voluntate rationali naturali repudiauit: idque absolute & simpliciter, quoniã harum voluntatum motus abstrahunt ab ordine, cum ad diuinam voluntatem, tum ad finem. Vnde Christus voluntate sensualitatis corporis excruciationem absolute noluit, quemadmodum etiam voluntate naturali absolute mortem repudiauit: quæ eadem tamen voluntate rationali delegit in ordine ad finem humane salutis. Ita fit vt non omnis Christi voluntas fuerit còformis diuine voluntati in volito. Namque voluntas ipsius omnis deliberata electiua fuit cum diuina voluntate in re volita còsentiens: non tamen voluntas sensualitatis, & voluntas nature, quæ nihil aliud fuit, quàm velle ita quedam non patiendi, quæ tamen stare potest cum conformitate & còsensione cum diuina voluntate. Id quod in nobis licet intueri: nam cum incòmodis afficimur, velle mus illa quidem non esse, verum tamen si sapimus, & diuinitus esse immissa intelligimus, continuo adiicimus, fiat voluntas Dei. Hoc ipsum Dominus IESVS Christus illa oratione apertissime declarauit, verum tamen non sicut ego volo: sed sicut tu, cum dixit sicut tu duas nobis voluntates expressit, diuinam

diuinam .s. quæ ipsum morti pro salute hominum destinauerat, & humanam suam eidem obtemperantem: & cum eadem in voluto consentientem. Cum autem ait: non sicut ego volo, voluntatem significauit naturalem: quæ aliud volebat: quam diuina: non tamen diuinæ erat contraria, vt iam satis exposuimus. Ac de voluntate Christi hætenus, reliquum est vt de ipsius operatione differamus.

Quæstio. VIII.

Vtrum Christus actionem meritoriam obire potuerit?

HÆC vniuersa de Christi operatione quæstio, his assertionibus explicat. Sice.
PRIMA assertio. In Christo duplex operatio cernitur, diuina vna, humana altera. Etenim operatio est suppositi, interuentu naturæ, quæ est supposito ratio agendi: at in Christo fuit vnicum suppositum duas, easque inter se distinctas habens naturas: igitur in Christo fuit duplex operatio, humana .s. consentanea naturæ humanæ: & diuina accomodata naturæ diuinæ.

PRÆTEREA si in Christo vnica dicitur esset operatio: eaque aut diuina, aut humana: ob id esset profecto, quia aut ex duabus naturis vna coaluerit: ita in Christo esset vna, illius naturæ consequens operatio, aut humana natura in Christo expers esset propriæ formæ, & virtutis: at illud dici non potest, quemadmodum secundo enarrationum libro ostendimus, neque hoc etiam posterius, ita enim eueniret vt humana Christi natura esset imperfecta: est igitur omnino fatendum, duplicem in Christo operationem duplici naturæ consentaneam: & accomodatam reperiri.

HÆC est sententia catholicæ fidei, quam sacrosanctæ Synodi auctoritas expressit: & sanctorum patrum testimonia confirmant. Etenim in sexta Synodo sic est definitum. Duas naturales operationes indiuisè, intransmutabiliter, inconfuse, & inseparabiliter in eodem Domino IESV Christo, vero Deo nostro glorificamus.

HÆC fuit sanctorum patrum sententia. Etenim magnus Dionysius epistola ad Caium scripta, de Christi operatione differens sic ait: Supra hominè operabatur quæ sunt hominis, id quod demonstrat virgo supernaturaliter concipiens, & aqua instabilis, terrenorum pedum sustinens gravitatem. Et similiter diuina operabatur humanitus, cum .s. actu sanctissimæ manus hominè lepra liberauit. Ita D. Dionysius duplicem Christo attribuit actionem humanam .s. veluti ambulationem: & diuinam: ceu morborum curationem & depulsionem.

D. etiam Ambrosius idem testatur ad Gratianum scribens in hunc modum: quemadmodum eadem operatio diuersæ est potestatis: nunquid sic potest minor: quemadmodum maior operari, aut vna operatio potest esse vbi diuersa substantia est? Hoc tamen loco Ambrosius Arrij errorem coarguit: exco vel maxime quia Christus testatur idem se operari quod pater: iam si Christus minor esset patre: & diuersæ esset essentiæ: non idem operaretur quod pater. Namque non potest minor: quemadmodum maior operari: neque vna eademque operatio esse potest vbi diuersa est substantia. Ex hoc tamen loco argumentum sumitur ad rem qua de agimus ostendendam accomodatam. Nam si diuersæ naturæ diuersam quoque postulant actionem: in Christo autem diuersæ naturæ reperiuntur, sequitur consentaneæ sententiæ D. Ambrosij in Christo duplicem quoque actionem spectari duplici naturæ accomodatam.

LEO doctissimus: & Pontifex summus epistola ad Flavianum scripta sic ait: agit vtraque forma in Christo cum alterius communionem: quod proprium est, Verbo scilicet operante quod Verbi est, & carne exequente quod carnis est. **HÆC** tamen verissima sententia his argumentis refellitur. Instrumenti & principalis agentis est vnica operatio: at humana Christi natura instrumentum erat Verbi: eiusdem Verbi vim, & actiones exequens: relinquitur igitur naturæ assumptæ, & Verbi per naturam operantis vnica esse operationem.

HÆRETICI hoc argumento effectum esse voluerunt vnica esse in Christo operationem: quemadmodum & vnica voluntatem. Hoc tamen argumentum facile diluitur. Etenim instrumentum bifariam spectari potest, vno modo vt instrumentum: altero modo quatenus est quædam res propriam habens formam, ac priore quidem modo operatio instrumenti non secernitur ab actione principalis agentis, sed eadem est omnino. At posteriore modo peculiarem habet actionem consequentem propriam formam. Ita non est alia operatio humanæ naturæ, & alia Verbi, quatenus humana natura est instrumentum Verbi, vt interim sit alia quatenus natura humana est res quædam habens propriam formam.

HÆRETICI tamen naturam Christi humanam spectantes solum quatenus erat Verbi instrumentum: vnica esse tradiderunt humanæ naturæ, & Verbi operationem, ita quod indistinctio operationum: & communitio agentium errandi illis occasionem præbuerit, etenim & principale agens vtitur actione instrumenti, & instrumentum participat actionem principalis agentis

agentis. Cum igitur naturam humanam solum posuerint vt Verbi instrumentum, exequens duntaxat vim omnem & virtutem Verbi, omnem illi vim propriam ademerunt, & vnā vtriusque propter vnitatem principij actiui actionem esse voluerunt. Nos vero quia humanam naturam dicimus agere vi propriae formae quantumuis diuinitati cooperetur, propriam eidem tribuimus actionem: propriam formam consequentē. Est tamen vnica operatio principalis à diuinitatis virtute profecta: & ab humana Christi natura participata. Hinc iam intelligitur diuinitatis, & humanitatis in Christo esse vnicum effectum: siue operatum principale: non tamen vnum & idem proprium. Nam proprium diuinitatis operatum est curatio siue depulsio leprae: operatum vero humanae naturae proprium, est manus attactio. Quoniam vero vna natura agit cōmunionē alterius, hinc fit vt ambae operationes cōueniant ad vnum operatum: & vna sit vtriusque & indistincta principalis operatio, Verbi quidem vt propria: humanae vero naturae vt participata. Hoc non viderunt haeretici, ac proinde turpissime lapsi sunt.

SECUNDO italicet argumentari. Christi operatio à Graecis dicitur *θεοειρημν*, nomine composito: quasi Deuira: quae Verbi compositio declarat vnā esse in Christo diuinā: & humanae naturae operationem. Dicimus actionem Christi dici *θεοειρημν*, hoc est, Deuiram: tum quod diuinum suppositum humanas actiones obibat, veluti ambulationem, manducationem, & locutionem: quae tamen operationes erant suppositi vt agentis, humanae vero naturae vt rationis agendi, tum quia humana natura erat instrumentum Verbi, quo fiebat vt Verbi actio propria, esset ipsius vt participata, ceu illuminatio caeci, excitatio mortui, & depulsio leprae. Quocirca diuinitus est à D. Dionysio dictum, Christum humana operari diuinitus: quando quidem diuinum ea suppositum exequebatur, & diuina humanitas: siquidem diuinum suppositum utebatur operatione humana ad diuinas actiones explendas.

TERTIUM argumentum. Quae pertinent ad naturam in Christo multiplicatur: quae vero ad suppositū: non itē: at operari est suppositi: & in Christo est vnicum suppositum: igitur in Christo vnica est duntaxat operatio. Dicimus actionem esse cum naturae tum suppositi: naturae quidem vt principij formalis, cuius interuentu suppositum operatur: suppositi vero, vt eius quod agit. Quoniam igitur supposito conuenit operatio interuentu naturae: sequitur vt cum in Christo duplex cernatur natura, duplex quoque actio reperitur duplici naturae consentanea.

NOTANDVM est hoc loco multas fuisse in Christo operationes naturæ humanæ accomodatas ex diuersis facultatibus profectas: veluti nutritionem, auctiōem, de loco ad locum mutationem, visionem, auditionem, intellectionem, &c. Fuit tamen in Christo vnica operatio humana: quæ dicitur hominis, quatenus homo est operatio, est autem ea, actio voluntate suscepta rationis iudicium sequens. Cæterum quoniam omnes Christi actiones: siue naturales, siue animales: siue rationales ipsius voluntate suscipiebantur (voluntarie siquidē esuriuit, voluntarie sitiuit, voluntarie comedit, cetera exequebatur omnia) idcirco in Christo vnica dūtaxat fuit humana operatio: vnitatem principij actiui: cui cæterarū omnium facultatū actiones erāt subordinatæ.

SECVNDA conclusio. Christus exequi potuit actionem meritoriam. Id vero in hunc modum ostenditur. Habere aliquod bonū per se ipsum multo est excellentius: quam habere illud idem per alium: at habere siue consequi quicquam per meritū: est habere illud ipsum per se, igitur habere aliquid per meritum est multo excellentius: quam habere illud sine merito. At Christo Domino omnis est perfectio: & excellentia tribuenda: est igitur hoc illi etiam tribuendum: vt actionem meritoriam exequi potuerit. Totius huius decursus maior propositio hinc intelligitur: quoniam causa per se est præstantior ea: quæ per aliud operatur. Minor vero ostenditur. Nam & si princeps omnium bonorum causa sit Deus, iuxta illam Apostoli sententiam: quid habes quod non accepisti? secundario tñ potest quisq; sibi esse causa alicuius boni habendi, quatenus hoc ipso Deo cooperatur.

1. Chor. 5

TER TIA conclusio. Christus ea est meritis propriis consecutus: quæ cæteri homines bene de Deo meriti consequuntur, dum modo ea non sint eiusmodi, quæ Christi excellentiæ & dignitati detrahant. Prior huiusce conclusionis pars ex superiore conclusione iam intelligitur: posterior ex bonorum enumeratione, quæ alioqui sub hominis meritum cadunt, patere quam facillime potest. Etenim bonorum duo sunt genera: quædam sunt interna, quibus animus ex cultus Dei in se effigiem representat: quædam alia sunt externa, quæ vel corpus perficiunt, vel ab hominibus homini deferuntur: veluti veneratio & honor, dignitas & amplitudo. Christus igitur illa priora bona nō meruit. Id quod ostenditur hoc pacto. Omnis perfectio & excellentia est domino IESV Christo attribuenda: at bonis illis aliquando caruisse, plus detrahit dignitati & excellentiæ Christi quam ex merito ipsorum eidem dignitatis & amplitudinis accedat: sequitur igitur Christum illa minime meruisse: ac proinde neque gratiam, neque scientiam, neque animi beatitudinem: neque demū

demum vnionem personalem, Christus est meritis vllis cōsecutus: aliquando enim illis bonis caruisset: id quod non cōgruit cum Christi amplitudine. **POSTERIORIS** tamen generis bona Christus sibi promeruit. Népe cum dignitas merendi: quæ ad charitatem pertinet, sit maius aliquid, quàm illorum cōeua præsentia sine merito. Quocirca Christus corporis sui gloriã: eaque omnia quæ ad externum cultum pertinent: meritis est propriis consecutus.

OBIICI contra potest. Nemo meretur id quod est ipsi debitũ: at Christo, quæ erat Dei filius, debita erat omnis gloria, pietas & obseruantia, tanquã supremo rerum omnium domino: non potuit igitur hanc hominũ in se pietatem: & obseruantiam mereri. Adde, quia patefactio excellentiæ Christi, nõ tam erat bonum Christi, quam bonum nostrum: qui eramus illi fide & charitate adhæsuris.

PRÆTEREA qui habet illud quod principale est: non meretur illud quod ex illo iam adeptus & possessus necessario consequitur: at Christus à primo ortu habuit gloriam animi, ad quam, quadam necessitate naturali, consequitur gloria corporis: igitur non meruit gloriam corporis.

PRIMUM argumentum diluitur explicatione minoris propositionis. Etenim Christus & erat Dei filius naturalis: & homo. Christo Deo: & Dei filio debita erat per naturam omnis pietas: obseruantia & veneratio, tanquã supremo omnium rerum domino: & vniuersitatis procreatori: at eidem eui homini beato debita etiam erat gloria: quam ex parte obtinere debuit cum merito, ex parte vero sine merito: vti exposuimus.

AD secundum respondetur. Patefactionem excellentiæ Christi: partim esse bonum Christi, partim bonum nostrum: est quidem bonum Christi secundum illud esse quod habet in nobis: tam in intellectu, quam in affectu, etenim Deus est in nobis, non quidem subiectiue, sed obiectiue, hoc est, tanquã obiectum animæ nostræ: cui fide & amore inhærescimus. At illud idem est bonum nostrum: secundum esse quod habemus in nobis metipsis: quo bono nullum in vita maius, nullumque optabilius.

TERTIUM argumentum iam alibi diluimus: scilicet libro quarto, questione vltima.

TERCIA conclusio. Christus Dominus membris suis gratiam: & gloriam promeruit. Etenim in Christo fuit gratia, non solum sicut in homine singulari, verum etiam sicut in capite totius ecclesiæ, at capiti membra sic cohærent: vt ex ipsis & capite vnum corpus conficiatur, igitur ex Christo

capite & mēbris eidē coherentibus vna efficitur mystica persona: ac proinde meritū Christi non solum est meritum ipsius, sed ad membra etiam pertinet: quemadmodum etiam caput humani corporis: non solum sibi sentit, verum etiam & in membris sibi coherentibus.

HANC conclusionem confirmat sacrae scripturae authoritas. Dicitur enim ad Ephe. 1. Gratificauit nos in dilecto filio suo: per quem habemus redemptionem in sanguine ipsius: remissionem peccatorum: secundum diuitias gratiae eius. Hæc porro redemptio per sanguinem Christi in eo posita vniuersa fuit: vt per soluto pretio sanguinis, ex seruitute dæmonis liberaremur: & ad vitam sempiternam ordinaremur. Alibi D. Apostolus huic catholicae assertioni his verbis suffragatur: Sicut per vnius delictum in omnes homines in condemnationem, sic & per vnius iustitiam in omnes homines iniustificationem vitæ: at de meritum Adæ in omnes est homines deriuatū: tanquam de meritum capitis & satoris totius humani generis, igitur multo magis meritum Christi in alios deriuatur, tanquam meritum capitis, & parentis omnium electorum.

QVARTA conclusio. Christus tum sibi, tum nobis meruit à primo ortu & conceptu. Etenim actio meritoria est operatio voluntate suscepta, & ex charitate numinis profecta: at hanc actionem Christus habuit à primo ortu & conceptu: Christus igitur cum sibi tum nobis meruit à primo ortu & conceptu. Propositio maior aperta est omnibus Theologis: minor ostenditur. Christus à primo sui ortu & conceptu: perfectam habuit cum scientiâ: tum gratiam, & charitatem, iuxta illam Hieremię sententiam: nouum faciet Dominus super terram femina circumdabit virum: virum inquam nõ ætate, non corporis magnitudine, sed scientiæ & virtutum omnium perfectione, igitur Christus à primo sui ortu & conceptu actionem habuit meritoriam. Consecutio probatur: quoniam in ipso nihil desiderabatur ad meritum, sed suppetebant omnia. Erat potentia perfecta cognitione, erat voluntas exulta gratia & charitate, erat obiectum sibi præsens, & nihil ex parte aliqua erat quod præpediret, igitur meritoriam habuit operationem.

PRÆTEREA acceptatio, & amplexatio voluntaria mortis & passionis: qua Christus oblatam sibi diuinitus ac præparatam mortem est amplexatus: fuit summe ac maxime omnium meritoria, vt quæ ex summa & præstantissima charitate esset profecta: etenim de eiusdem Domini sententia, maiorem charitatem nemo habet vt animam suam ponat quis pro amicis suis: at hanc passionem Christus simul ac conceptus est acceptauit,

iuxta

iuxta illud quod est in psalmis prædictum, in capite libri scriptum est de me, Psal. 39.
 vt facerem voluntatem tuam Deus meus volui: & legem tuam in medio
 cordis mei. Igitur statim ac Christus conceptus est meruit sibi & nobis il-
 lud omne quod postea in vita per functione munerum sibi à patre demanda-
 torum: atque adeo laborum omnium & mortis perpessione meruit.

H O C tamen loco existunt quæstiones difficilime: & explicatu dignissime.
 Nam illud primum vocari potest in quæstionem, qui fieri potuit vt Christus
 sibi: aut nobis mereretur: cum esset comprehensor: iam autem charitas cõ-
 prehensoris omni est merendi vi destituta. Etenim viator à comprehensore
 hoc fecernitur: quia ille potest mereri, vt pote qui non dũ ad extremum per-
 uenit: & cuius charitas & dilectio sit libera & voluntaria, hic vero non po-
 test: quoniam ad extremum iam peruenit: & ipsius dilectio naturalis sit: &
 necessaria.

S E C V N D O illud quæstionem affert: quod tertia conclusione tradidi-
 mus. Nam si Christus membris suis meruit gratiam, & gloriam: certe vtrũ-
 que meruit de condigno, propter excellentiam meritorũ Christi, sunt enim
 merita capitis: at meritum de condigno respicit debitum de condigno: igitur
 Christus merito suo efficit gratiam & gloriam debitam dari de cõdig-
 no, non sibi, nobis igitur: quare nullus iam videtur meritis nostris relictus
 locus: siquidem nemo mereatur id quod iam sibi est debitum dari de rigore
 iustitiæ.

D E quarta etiam conclusione dubitatur. Nam si Christus à primo ortu
 & conceptu omnia meruit, nihil igitur in vita meruit: consecutio probatur.
 Quia nullus hominum illud mereri dicitur: quod est iam sibi debitum: iam
 autem omnia quæ Christo erant aliquando, & membris tribuenda: efficit
 idem simul ac conceptus est sibi debita.

H Æ C diluuntur. Ad primum respondet D. Thomas Christum Dominũ Thom. 3.
p. q. 19.
ar. 3. ad. 1.
 non solum fuisse comprehensorem verum etiam ex parte viatorem, vt iam
 alibi docuimus, Christus igitur meruit charitate: qua erat charitas viatoris,
 non tamen qua erat charitas comprehensoris.

O B I I C I contra potest: charitas Christi erat habitus inhærens in parte su-
 periore animi, scilicet in voluntate: sed hac parte Christus erat in termino: igitur
 charitas ipsius nullo modo fuit charitas viatoris: sed comprehensoris: ac
 proinde nullo modo potuit esse principium merendi. Alioqui idem esset me-
 ritum & præmium.

Q V O circa illud argumentum alij sic putant diluendum vt dicant duplicẽ Gab. 3. d.
18. q. 1. ar.
3.
 esse

esse actum fruitionis beatificum, vnum qui immediate est à solo Deo: alterum vero, qui est à voluntate creata elicitus, respectu eiusdem obiecti beatifici clare visi. Ac priorem quidem fruitionis actum beatificum perfectum esse aiunt, & nullo modo meritorium: posteriorem vero minus perfectum, & meritorium. Hæc porro duæ actiones in eodem subiecto, voluntate scilicet hominis beati, simul possunt conuenire respectu eiusdem obiecti, quoniam nihil inter se repugnant, imo verò ad perfectionem pertinet voluntatis hominis beati, vt habeat quoque operationem à se licitam & perfectam respectu obiecti beatifici. Christus igitur meruit posteriore hac actione à voluntate elicitam, non priore, in sola voluntate recepta.

HÆC mihi opinio nullo modo probatur. Nam multa adhibere, cum vnū sufficit, omnino est superuacaneum, at ad beandū hominē sufficit, satisq; est & superest vnicus actus fruitionis, siue à voluntate elicitus, siue à Deo immediate creatus: frustra igitur adhibentur duo. Neque est quod dicatur adhiberi alterum ad merendum: quando quidem beati ad extremū iā peruenerint: ac proinde sint omni merendi statu exclusi.

QVOCIRCA priorem D. Thomæ explicationem recipiendā esse existimamus. Porro id quod contra obieciimus, ita diluimus, vt dicamus partem superiorem ad extremum peruenisse, duobus modis posse intelligi, vno modo quoad perfectam coniunctionem animi cum Deo, quæ in cognitione & fruitione beatifica posita est: altero modo quoad consecutionem omnis desiderij. Ac priore quidem modo non modo pars Christi superior, sed tota anima Christi erat in extremo: posteriore verò modo, non item, imo verò neq; beati, ante generalem omnium vita defunctorum excitationem, sunt in termino. Multa enim restant in ipsis complenda. Quia igitur Christus nondū omnia fuerat cōsecutus, tam quæ ad se, quam quæ ad mēbra pertinerent: ad ea vero assequenda laborum, & perpeſionū corporis interuentu tendebat, hastenus viator erat: & charitas ipsius, tametsi propositum haberet obiectum beatificum, charitas erat viatoris: ac proinde meritoria. Hæc porro charitas tametsi libera non esset libertate contradictionis, erat tamen libera libertate complacentiæ: id quod sufficit ad meritum, &c.

AD secundum concedimus, Christum meritis suis effecisse debitam de condigno, cum gratiam, tum beatitudinem sempiternam, debitam in quam dari non sibi, sed nobis. Verum enim vero quemadmodum Adami peccatum in posteros deriuatur carnali satū & propagatione, ita merita Christi in homines deriuantur spiritali quadam generatione: quæ sancta ablutione
perfi-

perficitur, per quam homines regenerantur, & Domino IESV Christo, ceu membra capiti, coniunguntur, iuxta illam Pauli sententiã. Omnes quot-
 quot in Christo baptizati estis: Christũ induistis. Iam vero hoc modo Chri-
 sti merito applicato, patet homini continuo aditus ad vitam, ita. s. vt si statim
 vita excederet: solo Christi merito sempiternam beatitudinem consequere-
 tur. Id quod in paruulis vita decedentibus contingit: quorum alioqui nulla
 merita extiterunt. Non tamen hinc consequitur, salutem hominis non esse
 ex gratia, siquidem hoc ipsum, quod est regenerari in Christo interuentu
 ablutionis sacræ, diuina est homini gratia, & beneficentia tributum. Neque
 illud etiam consequitur, omnem esse meritis nostris interclusum locum: par-
 tim quia homo in vita manens meretur gratiæ, & gloriæ accessionem: par-
 tim quia illud idem iam debitum, facit sibi altero modo debitum vt iam iã
 exponemus.

Gal. 3.

2. cor. 12.
 2. p. 9
 2. cor. 12.

Thom. 3.
 d. 18. q. 1.

AD tertium respondetur. Tribus modis contingere, vt pro meritis alicuius
 aliquid efficiatur sibi debitum. Primo modo vt cum prius non fuerit debitũ,
 efficiatur de nouo debitum. Secundo modo vt cum sit iam debitum, efficiatur
 magis debitum. Tertio modo vt reddatur sub alia ratione debitum. Pri-
 mo modo homo post iustificationem actu charitatis tendens in Deum, effi-
 cit sibi gloriam debitam, quæ prius non erat debita. Secundo modo, homo
 iam gratiæ particeps: & consentaneæ gratiæ & charitati operans, efficit si-
 bi beatitudinem magis debitam: quatenus interuentu illarum actionũ con-
 sequitur vt ad charitatis: & gloriæ perfectionem fiat accessio. Tertio modo is,
 cui debetur vita æterna propter habitum gratiæ infusum in baptismo, actu
 charitatis tendens in Deum: efficit sibi eandem debitam propter operatio-
 nem iam ex charitate profectam. Id quod in paruulis cernitur, iam adultis,
 & ad eam etatem perductis, qua possunt operationem charitati consentaneã
 exequi, atque suscipere.

PRIMO igitur modo, Christus à primo ortu & conceptu meruit, sibi
 quidem corporis gloriam, animi impatibilitatem: eaque omnia quæ ad sue
 celsitudinis venerationem cultumque pertinebãt, nobis vero vitam æter-
 nam. Etenim hæc omnia cum sibi prius non essent debita, neque ob naturæ
 assumptæ conditionem: neque vi vnionis, effecit pro meritis suis debita. Se-
 cundo modo, Christus nullo modo potuit mereri, nempe cuius gratia & glo-
 ria ad eam statim magnitudinem, & perfectionem peruenit, quãtam per-
 cipere potuit creatura Deo coniunctissima: vt iam alibi docuimus. Porrò ter-
 tio modo Christus actionibus iis, quas toto vitæ spacio suscepit, meruit: eteni

omnes

Thom. 3.
p. q. 34.
art. 3.

omnes illæ actiones ex gratia & charitate profectæ sunt, ac proinde eisdem efficit sibi debitum: quod alias sibi iam erat debitum: vsque adeo vt si prius non fuisset debitum, illis actionibus effectum fuisset debitum. Ita quauis actione puri viatoris meritorie operantis, fit ei debita vita æterna, nam & si prius nõ fuisset debita, quauis tamé actione fieret debita: vt pote quia quæuis actio meritoria acceptetur ad vitam æternam. Ac proinde homo in vita manens efficit meritorie operando, vt sibi vita æterna multis ex causis debeatur. Christus igitur dominus, hoc est posterioribus actionibus, & per passionibus consecutus, vt quod primo iam ortu & conceptu promeruerat, efficeretur sibi pluribus ex causis debitum. Ita iam patet tertij argumenti, quo quarta conclusio refutabatur, explicatio.

Quæstio. IX.

Vtrum Christus fuerit seruus Dei?

QVONIAM quæ hanc sacratissimam vnionem sunt consecuta, partim Christo conueniunt secundum se, vt esse, fieri & operari: partim per relationem ad Patrem, partim per relationem ad homines: primi autem generis consequentia, exposuimus: superest vt ad secundum genus explicandum aggrediamur. Per relationem igitur ad Patrem Christo conuenit subiici, & orare, & in sacerdotio eidem ministrare, quæ admodum per relationem patris ad ipsum, eidem conuenit prædestinari. Ac quod ad subiectionem attinet, illud exquirendum putamus, vere ne dici possit Christum esse seruum Dei? Nã si illa locutio est simpliciter falsa, Christus incepit esse, vel Christus est creatura: certe hæc etiã falsa est simpliciter, Christus est seruus Dei: at illæ duæ superiores sunt simpliciter falsæ, quæ admodum supra docuimus: hæc etiam de qua quæritur est falsa, Christus est seruus Dei. Cõsecutio probatur. Etenim illa propositio est simpliciter falsa, cuius prædicatum repugnat subiecto, at hæc est huiusmodi, nãque in hac propositione subiectum accipitur pro supposito subsistente in humana natura, cui repugnat esse seruus: est igitur illa propositio falsa, Christus est seruus Dei.

AD DE, quia quæ conueniunt supposito & naturæ, cum alicui conueniunt

ueniunt solum interuentu naturæ, sunt attribuenda cum expressione naturæ, at seruitus conuenit supposito & naturæ, æque enim dicitur natura seruiens, siue serua, atque suppositum: relinquatur igitur nullo modo esse simpliciter enuntiandum, Christum esse seruum Dei, sed ex adiunctione, vt scilicet dicamus, Christus quatenus homo est seruus Dei.

AFFIRMATIONI tamé suffragatur auctoritas scripturæ, quæ Christo simpliciter subiectionem attribuit, dicitur enim Lucæ secundo capite, & erat subditus illis. Mariæ scilicet & Iosepho: at non minus repugnat personæ diuinæ in humana natura subsistēti subiici, quam seruire. Simpliciter etiam ad Philip. 2. de Christo dicitur, quod factus fuerit obediens Patri vsque ad mortem: id quod subiectionem declarat seruitutis & obsequij. Vnde de se ipso Christus apud Ioannem loquens ita ait, quæ sunt placita ei facio semper. Luc. 2.
Ioan. 8.

QVO circa de repropofita ita statuimus vt dicamus, simpliciter posse enunciari Christum esse seruum Dei, vel Christum subiectum esse patri, aptius tamen id dici ex adiunctione. Prior assertionis nostræ pars hinc intelligitur: quoniam seruitutis nomen non attribuitur naturæ, sed supposito: quemadmodum etiam paternitatis & filiationis nomen: vt auctor est Damascenus. 3. de fide orthodoxa libro: igitur cum id nominis supposito increato natura Domino attribuitur, continuo intelligitur ei attribui interuentu assumptæ naturæ: quemadmodum cum homo dicitur crispus, statim intelligitur crispum illum dici interuentu capillorum, nempe quia illud accidens solis capillis conueniat. Ita citra incōmodum dici potest simpliciter Christum esse seruum Dei, quemadmodum dicimus simpliciter illum esse crucifixum: & mortuum.

POSTERIOR vero assertionis nostræ particula ex eo perspicitur, quia cum hæreticis, non sensu modo & sententia, sed neque verbis quidem debemus conuenire, iam vero Arriani filium Dei esse dixerunt | patre naturam inferiorem: ad suspicionem igitur erroris declinandam, aptius dicitur, Christum esse seruum Dei cum expressione naturæ assumptæ, quam citra expressionem. Tho. 3. p.
q. 20. ar.
1. ad. 1.

EX his quæ docuimus iam constat argumentorum solutio. Ceterum illud omnino cum de Christo loquimur, obseruandum est, vt ea quæ excellentiā declarant (quæ vel maxime eadem interuentu suppositi conueniunt) de eodē simpliciter & absolute enuncientur, veluti esse præpotentem, omnium effectorem, omniscium, cunctis rebus prouidentem: ac dominantem: ea tamé quæ inferioritatem, minorationem, & subiectionem quandam significant, Thom. 3.
P. q. 20.
ar. 2.

adiun-

adiunctione assumptæ naturæ attribuuntur: quando quidem Christus est nomen personæ, quæ in Christo diuina est, æterna, & præpotens, cunctis dominans & imperans, nulli seruiens.

Quæstio. X.

Vtrum Christi precatio semper fuerit exaudita?

QUÆSTIO subiunctis assertionibus explicatur.

PRIMA conclusio. Christo Domino qua homo est competit precari. Id vero ostenditur hoc pacto. Precatio quædam est votorum apud Deum expositio, vt ope & beneficio diuino homo votorum suorum compos efficiatur, igitur si Christus solum esset Deus nullo modo precatio ei potuit conuenire, nempe cum diuina voluntas sit præpotens & per se ipsam efficax, cum autem in Christo sit humana etiam natura, humana autem voluntas per se ipsam non sit efficax, sed opem, vimque diuinam desideret, relinquitur vt Christo quatenus homo est competat precari.

SECUNDA conclusio. Decentissimum fuit vt Christus precationem ad patrem adhiberet. Primum quidem vt ostenderet à patre se esse in mundum missum. Quocirca Ioannis. i. ita dictum à Christo legimus. Propter populum qui circumstat dixi, vt credat quia tu me misisti. Deinde vt vere se esse hominem declararet, qui Deo acceptum referret, quicquid in eo boni extaret, & emereret. Postremo vt nos ad precandum suo inuitaret, & erudiret exemplo: Id quod Ambrosius & Augustinus in hunc modum tradiderunt. Ac Ambrosius quidem ita ait, noli insidiatrices aperire aures vt putes filium Dei quasi infirmum orare vt impetret, quod implere non possit, potestatis enim author, obedientiæ magister ad præcepta virtutum suo nos informat exemplo. Augustini vero eadem de re hæc est sententia. Poterat Dominus informa serui si hoc opus esset orare silentio, sed ita se patri exhibere voluit precatorem, vt meminisset nostrum se esse doctorem.

TER TIA conclusio. Christus pro se preces adhibuit, non solum affectum sensualitatis, siue naturalis voluntatis, verum etiam rationalis & electiue voluntatis, explicando. Huiusce conclusionis cum priori, tum posteriori particule fidem facit auctoritas scripturæ. Etenim illa Christi Domini nostri in horto precatio, quid aliud fuit quam animalis affectus: & naturalis voluntatis explicatio? Nonne tum ratio paratum calicem transferri & amoueri postulans

Super.
Luc.

Super.
Ioan.

stulās, patrociniū suscepit sensualitatis: nōne naturalem ipsius affectum in Numinis diuini conspectu exposuit, à quo posset tot ac tantis malis eripi, & ab impendēte procella liberari? Id quod est summa cū pietate à Paulo dictū in hunc modū. Qui in diebus carnis suæ preces, supplicationesq; ad eum, qui posset illū saluū facere à morte, cū clamore valido & lacrymis obtulit. Id vero à Christo Domino tribus de causis factū esse sancti homines prodiderūt, primū vt vere se hominē declararet, vt pote qui humanis affectibus cōmoueretur, deinde vt doceret licere homini naturali affectu aliquid aliud velle & expetere, quā Deus velit, postremo vt ostēderet debere hominē propriā voluntatē & affectū, Deo subiicere, seseq; ei in omnibus obtēperantē prēbere.

Hebr. 5.

Ierem. 17.

PORRO posteriori conclusionis tertiæ particulę fidem conciliat Christi Domini illa precatio, qua pro gloria resurrectionis, & nominis sui claritate, impetranda summū patrem orauit, quemadmodum refert Ioannes Euāgelicæ historię cap. 17. Id quod erat sūme rationi cōsentaneū. Etenim ille homo IESVS Christus à summo patre bona aliqua sic acceperat, vt interim aliqua restarent accipienda, & in se & in membris: igitur rationi consentaneum erat, vt quemadmodum pro bonis acceptis gratias summo patri ageret, ita pro accipiendis iis, quæ adhuc erant præstanda, preces adhiberet. Etenim vtroq; modo, gratias. s. pro acceptis beneficiis agendo, & non dum præstita & concessa postulando, Deus pater agnoscebatur omnis boni author & largitor: nos etiam erudiebamur, vt pro acceptis beneficiis Deo gratias ageremus: & non dum obtenta peteremus.

Matt. 26

Ioan. 11.

QVARTA conclusio. Christi omnis precatio fuit exaudita. Tum siquidem precatio alicuius exauditur, quando ipsius voluntas expletur: quandoquidem precatio interpretis est voluntatis: at omnis Christi voluntas simpliciter fuit semper expleta, omnis igitur ipsius precatio fuit diuinitus exaudita. Minor propositio hinc intelligitur, quoniam voluntas omnis, aut est simpliciter voluntas ceu voluntas deliberata, & rationis præscriptum sequens: aut ex parte seu ex adiunctione veluti voluntas vt natura: siue sensualitas, quæ velleitas est potius, quam voluntas, voluntas igitur simpliciter omnis in Christo fuit expleta: quoniā omnis huiusmodi voluntas fuit conformis & congruēs cum diuina voluntate, deliberata siquidem voluntate, nihil Christus voluit: nisi quod certo nouerat Deum velle. Porro cōsensionem humanę voluntatis cū diuina esse in causa, vt preces piorū hominū à Deo exaudiantur, docet Apostolus epistolę ad Romanos scriptę cap. 8. Ita inquit, qui autem scrutatur corda scit (id est, approbat) quid desideret spiritus (hoc est,

Rho. 8.

Y quod

quod faciat sanctos homines expetere) quoniam secundum Deum (id est, consentaneae diuinæ voluntati) postulat pro sanctis.

Damas. li. 3. HÆ tamen assertiones venire possunt in dubium. Ac de prima quidem multis de causis dubitatur. Nam si Christo id omne est tribuendum, quod ipsius excellentiæ congruit, sequitur illud omne esse ab eodem remouendum, quod ipsius excellentiæ minime conueniat, at ad Deum preces adhibere cum ipsius excellentiæ minime congruit, non fuit hoc igitur eidem tribuendum. Minor tum ex eo intelligitur quia precatio est ascensus, siue sublatio mentis in Deum, auctore Damasceno, at nihil erat quo mens Christi ascenderet, ut quæ esset intime Deo coniuncta, non solum coniunctione hypostatica, verum etiam coniunctione beatæ fruitionis, tum ex eo etiam constat, quia precatio est voluntatis per se ipsam minime efficacis, ac proinde opæ vimque diuinam requirentis expositio: at Christi voluntas erat potentissima: per quo se ipsam efficacissima, non fuit igitur cum tanta potestate conueniens ut aliquid à Deo peteret. Adde, quia certo nouerat: omnia quæ euentura erant, iam autem nemo precando postulat, id quod certo nouit esse euenturum, &c.

Damas. li. 3. DE quarta etiam conclusione dubitatur. Namque aliqua Christi precatio non fuit exaudita: falso igitur asseritur de genere toto, et in vniuerso, omnem eius precationem esse exauditam. Antecedenti fidem facit tertia conclusio quæ asserit precationem Christi interpretem fuisse & procuratricem, non solum deliberatæ voluntatis, verum etiam naturalis: & velleitatis: at velleitas ipsius non est diuinitus impleta, igitur precatio velleitatis explicatiua non est exaudita: ac proinde non omnis ipsius precatio est diuinitus exaudita.

HÆC diluuntur. Ad primum igitur respondetur negata minore propositione, priori vero probationi sic occurritur ut dicatur, ascensum siue motum per translationem quandam menti conuenire, idque bifuriam vel per modum motus, qui est actus imperfecti, vel per modum motus, qui est actus perfecti: priore modo conuenit viatori mente in Deum conscendere, & ad celestia subuehi, nam viator nondum est mente Deo, ac supernis coniunctus, sed charitatis actionibus eo tendit: quemadmodum vapores à terra excitati superiorem locum petunt. Posteriore vero modo beatis mentibus & Christo Domino conuenit ascensus: & sublatio mentis in Deum: nam Deo coniunctissimi eundem contemplantur supra se eminentem, ac hætenus dicuntur mente in Deum attolli, atque conscendere, quemadmodum cum nos etiam aliquid mente & animo complectimur, dicimur in illud per intellectum moueri.

Poste-

Posteriori vero probationi respondetur, Christi voluntatem diuinam fuisse potentissimam, ac per se ipsam efficacissimam, non autem humanam, quæ admodum iam alibi docuimus.

Luc. 4.

AD secundum respondetur in iis, quæ Christus nouerat esse futura, quædam esse huiusmodi quæ Christus sciret euentura, non quidem absolute, sed media ipsius precatone adhibita, ac proinde hæc ipsa vt fierent, non indecenter à Deo petiit. Hinc collige non esse superuacaneum Deum alioqui beneficentissimū: & rerum omnium præscium precando interpellare, quoniam eadem est præuisio finis & mediōrū: quæ Deus ad illum finem consequendum instituta esse voluit, &c.

AD tertium respondetur. Quod quemadmodum velleitas non est simpliciter voluntas, sed ex adiunctione, ita etiā precatio huiusce velleitatis explicatiua non est simpliciter precatio: sed ex adiunctione: siue sub conditione. Id quod velle eo intelligitur, quia expositis huiusmodi velleitatibus: continuo subiungimus, fiat Dei voluntas, id quod deliberate volumus & expetimus. Ponuntur ergo duæ assertiones, quarum hæc est prior. Omnis Christi precatio simpliciter est exaudita, vt pote qua simpliciter petierit aliquid à Deo: id vero semper fuit consentaneum diuinæ voluntati. Ac de hoc precatōnis genere sermo est in conclusione quarta: ad hoc etiam precatōnis genus referenda sunt illa Pauli verba posita epist. ad Heb. cap. quinto, qui in diebus carnis suæ, preces supplicationesq; ad eum, qui saluū illum facere posset à morte, cum clamore valido, & lacrymis offerens, exauditus est pro sua reuerentia.

Hebr. 5.

POSTERIOR conclusio. Precatio Christi ex adiunctione, simpliciter non fuit exaudita, vt tamen fuerit quodam modo exaudita. Prior pars ex eo intelligitur, quia eo precatōnis genere nihil Christus absolute & simpliciter postulauit, sed sub conditione, vnde cū transferri à se calicem petiit: continuo subiūxit, fiat voluntas tua, ac quoad hoc posterius, fuit hæc eius precatio exaudita, quando quidē illud erat quod sibi erat in votis, vt diuina voluntas expleretur. Ita patet & posterioris particule probatio: & multarū scripturarū inter se conciliatio, quarum aliæ Christū semper fuisse exauditū confirmant, quæ admodum Ioann. 11. proditum legimus, ego autem, inquit Christus, sciebam, quia semper me audis, aliæ vero fuisse exauditum negant, vnde in psalmis dicitur, clamabo & non exaudies. Est siquidem Christus semper exauditus, quod attinet ad affectum rationis, non tamen quod attinet ad affectum naturæ, & sensualitatis.

Ioan. 11.

Psal. 22

SUNT qui existiment, quod cum Christus transferri à se calicem postula-
 uit, non id petierit ut paratum passionis calicé non biberet, sed ut martyres
 imperterriti vestigiis eius incederét: & Christi gloriam priuatæ utilitati an-
 teferrét, quemadmodum exposuit Hilarius, vel certè id petierit, ut timor im-
 pendentis mortis ipsum minime perturbaret: aut mors iam illata ipsum
 non detineret: quemadmodum Dionysius Alexandrinus est interpretatus.
 Ac si hic fuit Christi sensus, atque sententia, omnino effectum & exple-
 tum est quod postulauit. Origenes tamen, Chrysostronus, Ambrosius,
 & Augustinus Christi precationem illam aliter interpretantur: existimant
 siquidem ea precatione Christum naturæ, & sensualitatis patrocinium sus-
 cepisse, cuius est proprium mortem, eaque omnia quæ nocitura videantur,
 auersari. Ac hætenus Christus non est exauditus: siquidem ratio quæ affectû
 naturæ Deo proposuerat, ut velleitati indulgeretur, minime volebat. Quo
 vero consilio Christus naturæ, & sensualitati patronum se præbuerit: iam
 supradocuimus, &c.

Quæstio XI.

Utrum Christus Dominus fuerit sacerdos?

Q UOD attinet ad Christi Domini sacerdotium, nonnullas pro ip-
 sius explicatione statuimus conclusiones, quarum hæc est prima:
 Christus mediator est hominum. Huic assertioni fidem facit diuinæ scriptu-
 ræ autoritas: est siquidem à D. Paulo sic dictum, vnus est mediator Dei &
 hominum, homo Christus I E S V S. Ratione vero id ipsum ostèditur hoc
 pacto. Mediatoris officium, munusq; est, medium sese inter aliquos interpo-
 nere: namq; in medio iunguntur extrema: atqui Christus sese inter Deum &
 homines medium interposuit: eosdem inter se concilians atque coniungès,
 esse igitur mediatorem conuenit Christo. Minor propositio ex eo intelligi-
 tur, quia Christus morièdo homines cum Deo in gratiâ reduxit, iuxta illud
 Apostoli, recõciliati sumus per morté filij eius. Item alibi: Deus erat in Chri-
 sto mundû recõciliâs sibi. Interest tamè plurimû inter Christû & alios viros
 sanctissimos, quos mediatorû munere & officio functos apud Deû diuinæ li-
 teræ prodiderunt, in quibus Moses de se ipso loquens ita dicit: Ego illo tem-
 pore sequester fui, & medius inter Deum, & vos, sunt etiam sacerdotes

Rho. 5.
2. Cor. 5.

Deut. 5.

medi-

mediatores, quoniam Dominus IESVS Christus medius intercessit, homines perfectiue Deo coniungendo, ceteri vero mediant homines preparando ad coniunctionem cum Deo. Ac veteres quidem illi homines preparabant, cum verum mediatorem Christum futurum prædicendo ceu propheta, tum ceremoniis & sacrificiis offerendis adumbrando, veluti sacerdotes. At noui testamenti sacerdotes hoc ipsum efficiunt, sacramenta veri mediatoris Christi administrando.

HÆC tamen conclusio hoc argumento refutatur. Si Christo mediatoris officium conueniret, eidem profecto cōueniret vel qua Deus est: vel qua homo, at neque qua Deus est esse potest mediator, neque qua homo, nullo igitur modo Christo conuenit officium mediatoris. Minor ostenditur. Namque in mediatore duo spectantur: & ratio medij, & officium coniungendi: at neutrum conuenit Christo, & qua homo est & qua Deus est: non quidem quā Deus est: nam medium distat ab extremis: itemq; mediator ob id cōiungit, quia ea quæ vnius sunt ad alterum defert, at Christus quatenus Deus non distat natura & potestate à Patre & Spiritu sancto, qui est alterum extremum, neque aliquid Dei non suum ad alterum extremum perferre potest, relinquitur igitur officium mediatoris non posse Christo, quā Deus est, conuenire. Neque itidem eidem competit quā homo est: ob eandem rationem: nam quemadmodum Christus quatenus Deus conuenit cum Patre & Spiritu sancto altero extremo: ac proinde qua huiusmodi esse non potest mediator: Ita quatenus homo, naturæ est societate cum hominibus coniunctus: cumque nihil habeat Pater, & Spir. S. quod non sit etiam filij, efficitur vt quod est Patris aut Spiritus sancti, non possit, quasi quod est aliorum ad alios deferre: ac proinde eidem quatenus homo est, non possit vlllo modo mediatoris officium conuenire.

DICIMVS Christum, qua homo est, esse mediatorem. Etenim qua homo est & distat ab vtroque extremo, à Deo quidem humanitate, ab hominibus vero & si non natura, certe gratia & dignitate: & homines Deo coniunxit: quæ vtriusque sunt vtrinque deferendo. Ex Deo siquidem ad nos gratiarum munera, ac dona detulit: ex nobis vero patibilem naturam accepit, quā potuit satisfactionem Deo offerre. Ita ratio mediandi, interpellandi, promerendi, & satisfaciendi vniuersa posita est in humana natura assumpta, quando quidem creatæ naturæ hæ sunt propriæ actiones: vis tamen omnis & efficacia posita est in diuinitate operantis: & in supposito diuino humanæ carni coniuncto.

SECUNDA conclusio. Christus Dominus sacerdos in æternum iuxta ordinem Melchisedechi, semetipsum patri obtulit hostiam immaculatam, qua oblatione peccata hominum vniuersa expiauit.

Psal.

HUIUSCE conclusionis prima particula aperte cōstat ex Dauidis propheta, ita dicentis, tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedechi. Cæterum ratione illud ipsum ita volumus esse persuasum. Sacerdotis munus & officium in eo positum est, vt sit mediator inter Deum & homines vltro citroque, vt scilicet diuina ad homines, contra vero humana ad Deum perferat, hoc maxime conuenit Christo, sacerdotis igitur munus: & officium in eo maxime elucet. Minor propositio ostēditur. Sacerdos medius intercedere dicitur inter Deum, & homines: quatenus populo diuina tradit, vnde & sacerdotis appellatio profluxit, dicitur enī sacerdos, quasi sacra dans:

Mal. 2.

& impertiens. Vnde Malachiæ. 2. dicitur, legem requirunt ex ore eius: inter populum vero & Deum, ob id medius dicitur interponi, quia pro populo preces ad Deum fundit, & sacrificiū, Numen ipsum peccatis hominū in sen-

Hebr. 5.

sum placaturus, offert. Hinc illa Pauli sententia profecta est, omnis namque pōtifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in iis quæ sunt ad Deum, vt offerat dona: & sacrificia pro peccatis: iam vero Christus Dominus vtrumque insigniter præstitit: etenim diuina dona hominibus im-

2. Pet. 1.

pertuit, iuxta illam Petri sententiam, per quem nobis magna & pretiosa promissa donauit, vt per hoc efficiamini diuinæ consortes naturæ. Ipse etiam

Coll. 2.
Hebr.

humanum genus Deo recōciliauit, iuxta illud Pauli, in ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare, & per eum reconciliare omnia, & alibi: semet ipsum immaculatū obtulit per Spiritum sanctū.

PORRO sacerdotium Christi esse Melchisedechi ordini consentaneū, id quod secundo loco nostra asserit conclusio, hinc intelligitur: quoniam sacerdotium Christi fuit præsignatum & adumbratum, cum legali Aronis sacerdotio, tum sacerdotio Melchisedechi, illo quidem defectiue, hoc vero altero per excellētiā supra legale, quæ in eo posita est, vt peccata deleat, & in sempiternum maneat, ac proinde Christus sacerdos esse dicitur secundum ordinē Melchisedechi: Aronis non item.

OBII C I tamē cōtra potest. Christus sacerdos esse dicēdus est, ritu & ordine illius sacerdotij, quo magis ipsius verum sacerdotiū adūbratur: at verū Christi sacerdotium multo magis effictū & adumbratū est legali sacerdotio Aronis, quā Melchisedechi, sacerdos igitur dicēdus est potius cōsentaneæ ordini Aronis: quā Melchisedechi. Minor ostēditur. Nā vis omnis sacerdotij Christi

in eo posita est, vt peccata sanguinis sui effusione deleteret, vt iá iá ostēdemus: at in sacerdotio Aronis sanguis effundebatur, in sacerdotio vero Melchisedechi non item, igitur, &c. Dicimus in sacerdotio Christi duo spectari, scilicet oblationem ipsam, & participationem ipsius. Ac si oblationem spectes, facile concedo multo magis Christi sacerdotium legali, quam Melchisedechi sacerdotio adumbrari, obeam causam, quæ in argumento explicata est. Cæterum si oblationis vim & effectum expendas, non do, Christi sacerdotium verius & expressius fuisse præfiguratum sacerdotio Aronis, quàm Melchisedechi, imo vero contra: partim, propter excellentiam & dignitatem veri sacerdotij supra sacerdotium legale, quæ Melchisedechi sacerdotio est expressa. Etenim Melchisedechus decimas accepit ab Abrahamo: itaque factum est, vt in lumbis Abrahami quodam modo decimas dependerit sacerdos legalis, partim propter effectum, vnitatem scilicet & consensionem omnium Christi membrorum, pace, fide, & charitate, quæ vnitas & consensio Augustino teste, rebus oblatis à Melchisedecho, pane scilicet & vino, declarata est. Quemadmodum enim vinum ex multis racemis, & panis ex multis granis efficitur, ita ex multis fidelibus vnum Christi corpus mysticum conficitur, quod est ecclesia: partim propter rememoratum illud sacrificiū à Christo institutum: quod in sacrosanctæ eucharistiæ oblatione quotidiana positum est. Quemadmodum enim Melchisedechus summus Dei sacerdos panem & vinum obtulit in sacrificium: ita & Christus Dominus panem & vinum adhiberi instituit pro materia sacrificij illius excellentissimi, quo Christi corporis & sanguinis Sacramentum conficitur, ad passionis suæ memoriam renouandam. His igitur omnibus de causis Christus sacerdos esse dicitur in literis sanctis ritu & ordine Melchisedechi potius, quam Aronis. Lege septimum caput epist. Pauli ad Hebr.

Gen. 4

Super.
Ioan.

TER TIA assertionis particula æternū Christo attribuit sacerdotiū. Id vero hinc potest intelligi, quoniam in Christi sacerdotio duo spectantur. s. oblatio ipsa: & effectus oblationis, qui ipse ad cōsumationē & absolutionē sacrificij pertinet, at effectus sacerdotij Christi est æternus, est igitur sacerdotiū Christi sempiternū. Minor ostenditur, nā Christus vi oblatis sacrificij obtinuit nobis bona non temporaria, fluxa, & caduca, sed cœlestia, ac sempiterna, vnde pontifex esse dicitur futurorum bonorum, ex quo effectum est, vt effectus oblationis & sacrificij Christi fuerit sempiternus, ac proinde quia hac vnica oblatione consumauit in æternum sanctificatos, eius sacerdotiū dicitur esse sempiternū.

Hebr. 9.

Hebr. 10.

Leui. 16. Hanc sacerdotij Christi absolutionem Legalis ille sacerdos, annuo in sancta sanctorum ingressu, cum sanguine animalium extra sancta immolatorum, prefigurauerat. Nam sacerdotis, ac pontificis in sancta sanctorum ingressus, Christi & membrorum sibi coherentium in coeleste domicilium, sempiternis bonis affluentissimum, introitum declarauit. Porrò sanguis animalium immolatorum, quem secum pontifex introferebat, rationem significat qua Christus est consecutus, ut in coeleste domicilium intraret: ea autem in sanguinis sui effusione posita est, quem extra celos, hoc est in terra Christus effudit. Quòd semel in anno ingrediebatur, illud significauit, Christum vnica sanguinis sui oblatione electis sempiternam salutem peperisse.

SE metipsum Patri obtulit hostiam immaculatam. Hæc quarta assertionis nostre particula, significat Christum dominum sacerdotem simul fuisse, & hostiam, eamque perfectam, ut quæ fuerit hostia pro peccato, hostia pacifica, & holocaustum. Ac fuisse Christum sacerdotem iam supra docuimus, reliquum est ut eundem simul fuisse hostiam demonstremus. Etenim, præterquam quod testimonio scripturæ id ostenditur, dicitur enim Ephes. 5. Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum oblationem, & hostiam Deo in odore suauitatis. Ratione etiam sic persuadetur: Quicquid Deo offertur ob eam causam, ut spiritus hominis feratur in Deum, est hostia & sacrificium, sed humana Christi natura Deo est exhibita & oblata, ut spiritus hominis ferretur in Deum, non solum igitur Christus sacerdotem se se, verum etiam hostiam exhibuit. Maior propositio ostenditur. Sacrificium exterius destinatur sacrificio interno tanquam fini, etenim illud huius est signum: signatum verò finis est signi eius, quo declaratur. At internum sacrificium in oblatione spiritus consistit, iuxta illam Davidis sententiam: sacrificium Deo spiritus contribulatus: relinquitur igitur, id omne, quod Deo offertur ob eam causam, ut spiritus hominis feratur in Deum, dici hostiam & sacrificium. Cum igitur humana Christi natura, Deo sit ob eam causam oblata, & in ara crucis immolata: iuxta illam Petri sententiam, Christus semel pro peccatis mortuus est, iustus pro iniustis, ut nos offerret Deo mortificatos quidem carne, viuificatos autem spiritu: sequitur igitur ut vera fuerit hostia, verumque sacrificium.

FUIT autem hostia perfecta: quoniam ea hominibus præstitit omnia, quæ homines sacrificio consequuntur, scilicet deletionem peccati, vnde & in veteri lege hostia immolabatur pro peccato: conseruationem gratiæ, vnde in veteri testamento hostia immolabatur pro offerentium salute, quæ pacifica dicebatur: & perfectam demum cum Deo coniunctionem, quam homo obtinet beato iam æuo fruens:

fructus. vnde in lege offerebatur holocaustum, quasi totum incensum. Etenim Christus semetipsum offerens: primum peccata hominum deluit, quem admodum est dictum à Paulo, traditus est propter delicta nostra, Deinde salutem nobis attulit, iuxta illam Pauli sententiam, factus est omnibus obtemperantibus sibi, causa salutis æternæ. Postremo, celestis regni beatitudinem, ac gloriam nobis comparauit: vnde est à Paulo grauissime dictum, habemus fiduciam per sanguinem eius in introitum sanctorum. Ex quibus omnibus facile intelligitur dominum IESVM Christum sacerdotem simul extitisse & hostiam, eamque perfectam, vt quæ fuerit hostia pro peccato, hostia pacifica, & holocaustum.

Rho. 4.

Hebr. 5.

Hebr. 10.

POSTREMO est in conclusione positum, Christum hac sui in cruce oblatione, peccata hominum expiasset: id verò in hunc modum volumus esse persuasum. In expiatione & deletione peccati, duo maxime requiruntur, scilicet infusio gratiæ, & satisfactio: infusio quidem gratiæ requiritur, quoniam macula, quæ peccato contrahitur, gratiæ splendore deletur: satisfactio verò, quoniam homo peccato suscepto, reus efficitur gehenæ: qui ipse reatus tollitur, cum homo de peccato commisso Deo satisfacit. At Christi merito hominibus gratia tributa est, iuxta illud Pauli, iustificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem, quæ est in Christo IESU: ipse etiam pro nobis satisfecit, iuxta illud Isaia, laborem mihi præbuitis in iniquitatibus vestris, & liuore eius sanati sumus, Christus igitur, sui in cruce oblatione, peccata hominum expiauit. Confirmatur grauissimo D. Pauli testimonio, sanguis Christi, qui per Spiritum S. seipsum obtulit immaculatum Deo, emundauit conscientiam nostram ab operibus mortuis, sunt autem opera mortua ipsa peccata, quorum maculas Christus sanguine suo deterfit.

Rho. 3.

Isa. 43.

55.

Hebr. 9.

HINC iam non obscure intelligi potest effectum sacerdotij Christi in ipsum minime redundasse. Etenim & peccatum nullum admisit: pro quo delendo necesse haberet hostiam offerre, ac preces ad Deum adhibere: & medio ad Deum nullo indiguit, valens per semetipsum ad Deum accedere: quemadmodum testatur Apostol. ad Hebræos scribens. c. 7. Adde, quia primum in quoque genere sic influit, vt non recipiat influxum, at Christi sacerdotium, omnis est fons sacerdotij, igitur, &c.

EST tamen quod contra obiiciatur. Christi sacrificium, fuit ipsa eius passio, quam nostra causa pertulit acerbissimam: at effectus passionis Christi non

Hebr. 2.

in nos solum, verū in ipsum etiā redundauit: quam videlicet nō nobis modo, sed sibi etiā meruit dicente apostolo, Eum autē, qui modico quam Angeli minoratus est, videmus IESVM, propter passionē mortis, gloria & honore coronatū: vis igitur & efficacia sacerdotij Christi, in ipsum etiā redundauit. Huius argumentationis minor propositio distinguenda est. Etenim in oblatione sacrificij cuiusuis sacerdotis duo spectantur: ipsum videlicet sacrificium oblatum, & pietas offerentis. Proprius autem effectus sacrificij, est illud quod vim sacrificij, quā huiusmodi, consequitur: non tamē illud quod pietati debetur offerentis. Christus igitur dominus, fructū gloriae & honoris ex passione percepit: non quā vim obtinet sacrificij: quod offertur per modum satisfactionis, sed ob eam charitatem, & animi submissionē, qua & nostra causa, & ex Patris obedientia cruciatus pertulit. Hoc loco illud est magnopere annotandum: offerri sacrificium per modum satisfactionis, non solūm pœnæ pro peccato debita, aut offensæ, qua diuina est maiestas læsa: verum etiam pro compensandis acceptis à Deo beneficiis, & quod primū locum obtinet, pro persoluendo debito Deo cultu, quā Deus est, quāve creator omnium. Nāque primaria sacrificij institutio, est aliud nihil, quā agnitio quædam summi numinis, summa cū pietate & reuerentia cōiuncta: quæ quoniam Deo est debita, quā Deus est, quāue procreator & conseruator omnium, & bonorū omnium, quibus in vita vtimur largitor: recōpensationis cuiusdam, & satisfactionis rationem obtinet. Inter est tamen inter hæc omnia. Nam proprius effectus consequens vim sacrificij, est hominis à Deo ab alienati reconciliatio, & eiusdem à merito supplicio, vel omuino, vel ex parte liberatio: cætera verò omnia non consequuntur sacrificium, sed sunt ipsūmet sacrificium, est gratiarū actio, diuini cultus exhibitio, & summi creatoris ac rectoris omniū agnitio.

Quæstio XII.

Anne Christus à Patre Deo fuerit predestinatus?

EXPOSVIMVS quæ Christo per relationem ad Patrem cōuenirent, superest vt doceamus, quæ eidem summo Patri per
rela.

relationem ad Christum conueniunt, cuiusmodi sunt adoptio: & prædesti-
natio. Ponuntur igitur nonnullæ de more assertiones.

PRIMA assertio. Christus nullo modo dici potest filius Dei adoptiuus.
Huic assertioni ita fidem facimus. Filiatio adoptiua, quædam est participatio
filiationis naturalis: at Dominus IESVS Christus est filius Dei naturalis:
nullo igitur modo esse potest filius Dei adoptiuus. Consecutio firma est, siquid-
dem quod est perse, ac suapte natura tale, nullo modo est participatione tale.
Reliquum est vt singulas summptiones ostendamus.

Prior sumptio ex eo constat maxime: quoniam filij naturales iure sibi vendi-
cant paternam hæreditatem: ex quo efficitur vt si quispiam alicuius benefi-
centia ad participationem hæreditatis admittitur: is dicatur in filium coop-
tari: ac proinde adoptio, siue filiatio adoptiua, participatio quædam sit filia-
tionis naturalis. Posterior vero sumptio ex eo intelligitur, quoniã filiatio mi-
nime conuenit naturæ, sed personæ: iam autem persona Christi vnica est: &
increata: est igitur Christus filius Dei naturalis solum. Hinc iam illud pers-
picitur, quod si in Christo duæ vel personæ, vel hypostases reperirentur: nihil
esse incõmodi affirmare, ipsum esse filium Dei adoptiuum.

HÆC tamen verissima assertio his argumentis refutatur. In Christo du-
plex cernitur beatitudo, diuina vna, quæ ipsi conuenit interuentu diuinæ natu-
ræ: & participata altera, quæ eidem attribuitur interuentu assumptæ naturæ,
igitur in Christo est duplex filiatio, naturalis scilicet & adoptiua: quæ ipsi cõ-
uenit interuentu humanæ naturæ assumptæ in gratia: & in gloria.

PRÆTEREA, multo est præstantius esse filium adoptiuum: quam seruum:
at Christus quatenus homo est seruus Dei, quæadmodum iam alibi docuimus:
igitur Christus multo magis est filius adoptiuus.

POSTREMO Deus hætenus dicitur homines adoptare: quatenus eos-
dem ad suæ beatitudinis participationem, munere diuino, & beneficentia,
admittit: at Christus quatenus homo, ad participationem huiusce beatitudi-
nis diuino munere, & gratia est admissus: est igitur filius Dei adoptiuus. Ma-
ior propositio ex eo constat: quoniam adoptare est aliud nihil: quam ad parti-
cipationem propriæ hæreditatis assumere: at propria Dei hæreditas, est ipsa
eius beatitudo, quæ in diuinitatis fruitione consistit, etenim illud est hæredi-
tas alicuius, quo ipse diues est, Deus autem sui fruitione beatus & diues est:
relinquitur igitur Deum hætenus homines adoptare: quatenus ipsos mune-
re diuino ad suæ beatitudinis participationem admittit. Minori vero propo-
sitioni suffragatur authoritas Augustini ita dicentis: eadẽ gratia ille homo est

Chri-

Christus: qua gratia ab initio fidei, quicūque homo est Christianus, at diuino munere quilibet homo efficitur Christianus: eodem igitur munere ille homo effectus est Christus: particeps summæ gratiæ: & beatitudinis.

HORVM argumentorum hæc est explicatio. Primum igitur argumentum explicatur negata consecutione: siquidem non fit par ratio in beatitudine & filiatione, tum quia beatitudo denominat subiectum interuentu naturæ, quemadmodum passio, crucifixio, natiuitas, & cætera huiusmodi, iam autem filiatio non conuenit naturæ, sed personæ, ac proinde non potest conuenire Christo filiatio adoptionis interuentu humanæ naturæ: tū quia vtraque beatitudo diuina scilicet & participata, nihil detrahit dignitati Christi, imo vero hæc posterior necessario requiritur, vt assumpta natura sit perfecta: filiatio vero adoptiua nullo modo est necessaria: neque cum Christi excellentia consentiens: imo vero eidem magnopere repugnans. Lógissime enim abest à dignitate & excellentia veri filij Dei, vt sit filius per gratiam adoptionis.

Ioan. i.

AD secundum negatur minor. Quemadmodum enim filius naturalis in filium minime adoptatur, sed paterna hæreditas eidem debetur: quatenus filius est: ita Christus quatenus homo, bona obtinuit omnia cum patriæ, tum viæ quæ alioqui debentur filiis adoptiuis, non tamen vi & iure adoptionis, sed ob id ipsum quia est filius Dei naturalis: eo enim quia filius Dei erat naturalis, debitum erat Christo vt natura assumpta bonis gratiæ & gloriæ cumularetur: iuxta illam diui Ioannis sententiã, vidimus gloriam eius, quasi vni-geniti à patre plenum gratiæ, & veritatis: quibus verbis datur intelligi gratiam & gloriam in Christo fuisse quendam quasi effectum filiationis naturalis, redundantem in animum Christi. Porro sententia Augustini sic interpretanda est, vt nomen gratiæ referatur ad diuinam munificentiam sine meritis aliquid efficientem: non tamen ad gratuitum aliquod donum in animo inhærens. Quemadmodum enim nullis meritis homo consequitur vt efficiatur Christianus: ita etiã ille homo nullis meritis obtinuit, vt esset Christus.

AD tertium negatur consecutio. Namque subiectio & seruitus, non solum attribuuntur personæ: verum etiam naturæ: at filiatio solum congruit personæ.

SECUNDA conclusio. Prædestinatio conuenit Christo: ita scilicet vt hæc sit vera pronuntiatio, Christus est prædestinatus. Id vero ostenditur hoc pacto. Prædestinatio diuina, quædam est ipsius Dei eorum, quæ sunt in tempore per gratiã gerenda, exhibendaque sempiterna præordinatio, at Deum esse hominem: & contra, quiddam est effectum & præstitum in tempore, idque

idque ab aeternitate diuinitus præordinatum, alioquin noui aliquid Deo accideret, est igitur illa unio prædestinata: ac proinde Christus Dominus est prædestinatus. Accedit ad confirmationem auctoritas scripturæ, dicentis, qui prædestinatus est filius Dei in virtute.

Rho. 1.

HÆC tamen catholica & verissima assertio, his argumentis infirmatur.

Du. 3. sc.
d. 7. q. 3.

Terminus prædestinationis est adoptio filiorum, quemadmodum testatur diuus. Paul. Eph. 1. ita inquit, qui prædestinauit nos in adoptionem filiorum Dei, at Christus non est filius Dei adoptiuus: igitur nullo modo est prædestinatus. Item prædestinari absolute, est præstantius quam prædestinari ex adiunctione, hoc est, ad hoc vel illud munus præstandum, quomodo D. Maria Magdalenè prædestinata est ad vngendos pedes Domini, at nostra prædestinatio est absoluta: Christi vero prædestinatio est ex adiunctione, ad hoc scilicet vt esset filius Dei, sequitur igitur vt nostra prædestinatio sit præstantior prædestinatione Christi, hoc vero cum sit in absurdis, efficitur vt Christo nullo modo prædestinatio conueniat.

Eph. 1.

Sc. 3. sc.
d. 7.

PRÆTEREA prædestinatio antecessionem quandam declarat respectu termini: namque prædestinatio est æterna, terminus vero donum aliquod gratuitum in tempore creature tribuendum: at Christus semper fuit filius Dei naturalis: non enim nunc non fuit, & postea actu fuit: cum sit ab æternitate à patre genitus: non est igitur prædestinatus esse filius Dei.

PRO explicatione horum argumentorum, illud est magnopere annotandum, interesse inter prædestinationem Christi & prædestinationem cæterorum hominum: quoniam prædestinatio hominum, habet pro termino primario & immediato filiationem adoptiuam, deinde vero & quadam consecutione terminatur ad æternam hereditatem, quæ iure adoptionis filiis debetur, vnde prædestinatio ita definitur, vt esse dicatur, præordinatio electorū in vitam æternam. Prædestinationis vero Christi immediatū extremum est gratia vnionis, & coniunctionis hypostaticæ, cuius naturaliter est consequens cum gratia, tum beatitudo, ceu calor naturæ ignis est consequens. Huius porrò discriminis hæc est causa: quoniam rationi summe cōsentaneum esse videbatur, vt qui singulariter Dei esset filius, per naturam haberet etiam singularem prædestinationem. Adde, quia si gratia cōsumata, quæ in æterna beatitudine consistit, terminat prædestinationem, multo magis eandem gratia vnionis terminauerit, quæ est excellentior & gratiam consumatam, ceu proprietatem consequentem pariat.

HIS ita præpositis facilis est argumentorum explicatio. Ad primum respondetur

ponderetur maiorem propositionem esse veram in prædestinatione cõmuniter: namque prædestinationis cõmuniter terminus, est filiatio adoptiua primum, deinde verò, & quadam consecutione, hæreditas æternæ beatitudinis. Cæterum prædestinatio singularis, cuiusmodi est Christi prædestinatio, singularè quoque respicit terminũ, gratiam videlicet vnionis, cuius est consequens gratia consumata. AD secundũ respondetur: prædestinationem Christi esse etiam absolute prædestinationem, quæ ipsa respicit excellentiorem terminum quam nostra prædestinatio, vtpote quæ habeat pro termino filiationem Dei naturalem per gratiam vnionis hypostaticæ, cuius est cõsequens vnio beata. Quoniam verò multo est præstantius esse Deũ, quam frui Deo, hinc fit vt Christi prædestinatio nostræ prædestinationi antecellat. Ad tertium respondetur, maiorem esse veram terminis formaliter acceptis: quo etiã modo Christi prædestinatio antecessionem quandam declarat: nã cum Christus prædestinatus esse dicitur filius Dei, subiectũ illud Christus accipitur, non pro Verbo Dei absolute, sed pro Verbo incarnato, siue subsistente in natura humana, cui per gratiam vnionis diuinitus tributum est, vt esset filius Dei naturalis. Ita prædestinatio conuenit verbo Dei naturæ humanæ coniuncto, interuentu naturæ humanæ assumptæ: nõ sic quidem vt humana natura denotet causam prædestinationis, sed rationem propterquam illi personæ conuenit prædestinari. Quocirca D. Pauli illa oratio posita epistolæ ad Rhom. capite primo. Qui factus est ex semine David secundum carnem, qui prædestinatus est filius Dei in virtute: hanc continet sententiã, prædestinatũ est de filio Dei naturali, vt factus ex semine David secundum carnem, esset per vnionem hypostaticam Dei filius. Alij tamen hanc D. Pauli locutionem aliter interpretantur, quemadmodũ refert D. Tho. 3. p. q. 24. ar. 1. ad 3. Hæc tamen nostra expositio, verior est, & ad sensum diui Pauli accommodatior.

ADHVC tamen obiici contra potest. Prædestinatio ordine naturæ antecedit prædestinatum: & prædestinationis extremũ, at filius Dei etiam humanæ carni coniunctus, non átecessit vlllo modo filiationem Dei per gratiam vnionis: alioqui filius Dei per gratiam vnionis, antecederet filium Dei per gratiam vnionis, id quod est absurdissimũ. igitur & cæ.

PRÆTEREA si hæc propositio est vera: Christus prædestinatus est filius Dei: illa etiam vera est, Christus factus est filius Dei: consecutio ex eo intelligitur, quia prædestinatio antecessionem quandam declarat per relationem ad illud, quod est faciendum in tempore: at hæc posterior propositio nõ conceditur: cum Christus semper fuerit filius Dei, igitur neque illa prior admittenda ac recipienda vllõ modo esse videtur.

PRIVS argumentum sic diluitur, vt dicatur: inter filium Dei per gratiã unionis: & inter filium Dei & inter filium Dei humanæ carni coniunctum nullum re ipsa ordinem intercedere, sed cogitatione duntaxat & intellectu, cuius ea est vis vt ea etiam quære ipsa sunt coniunctissima & conglutinata distrahat & disiungat. Ita fit, vt mentis nostræ comprehensione prius aliquid sit Verbum diuinum esse incarnatum simpliciter, quam esse hoc vel illo modo, hoc est, per vnionem personalem incarnatum: illud enim ad hoc posterius affectum est, veluti cõmune ad propriũ. Id quod ex eo vel maxime perspicitur: quia de priore illo inter nos & hæreticos conuenit, de posteriore vero non item. Hæretici siquidem incarnationem Verbi Dei effectam esse dicunt per modum habitus adiacentis siue affectus, siue operationis: nos vero per vnionem hypostaticam. Quocirca inter Verbum vt habens carnem, & illud ipsum vt habens carnem sibi personaliter cõiunctam intercedit ordo naturæ, ceu inter cõmune & proprium. Prædestinatio igitur Dei quæ diuinæ mentis est actio, terminatur ad Verbum incarnatum, determinans vnionem personalem, interim vero ceteros modos, quibus caro cum Verbo coniungi potuit excludens. Et ob hanc causam filius Dei factus ex semine David, id est, humana carne indutus, dicitur esse prædestinatus filius Dei.

QVOD vero ad posterius argumentum attinet, defendi potest vtramque propositionem esse veram, tamen si vtraq; sit impropria. Ac posterioris propositionis hic est sensus: factum est in tempore vt subsistens in natura humana esset Deus: vel filius Dei: id quod verum est. Cæterum prior propositio magis admittenda: & cõcedenda est quam posterior: siquidem præcessio Christi secundum naturam humanam absolute, respectu eiusdem secundum vnionem personalem, & abstractio, magis supponit ipsum prædestinationi quæ est actio mentis, quam factio, quæ est operatio realis: ac proinde magis concedendum venit, Christum esse prædestinatum filium Dei, quam esse factum filium Dei. Hæc Caiet. 3. part. quest. 24. art. 1. Ego tamen nullo modo existimo esse recipiendam illam propositionem, Christus factus est filius Dei. Nam inter hæc duas propositiones multum interest, homo factus est filius Dei

Dei & Christus factus est filius Dei: nam in priore propositione, subiectum homo refertur potest ad suppositionem simplicem: in posteriore vero Christus accipitur pro persona. Ex quo efficitur, ut illa esse possit vera, tametsi impropria, hæc non item: illa quidem est vera, quoniam hanc sententiam declarat: incepit esse in tempore, ut existens in natura humana esset Deus: hæc vero posterior est falsa, quoniam hunc sensum præfert, cepit esse in tempore ut hic existens in natura humana esset Deus, id quod falsissimum est: nam hic existens in natura humana, non quidem nunc est Deus: & immediate ante hoc non fuit Deus, imo semper fuit, est, & erit Deus.

TERTIA conclusio. Christus quatenus homo prædestinatus est filius Dei. Id vero ostenditur hoc pacto. Illud cõuenit alicui quatenus homo, quod conuenit eidem interuentu humanæ naturæ: at prædestinatio cõuenit Christo interuentu humanæ naturæ, conuenit igitur eidem quatenus homo: ac proinde Christus quatenus homo prædestinatus est Dei filius. Minor ostenditur. Prædestinatio duo complectitur, & ordinem quendam, siue antecessionem ex parte prædestinantis, & effectum temporarium: nempe donum aliquod gratuitum: at utrumque conuenit Christo interuentu humanæ naturæ: nam humana natura non fuit semper Verbo coniuncta: & hoc ei per gratiã concessum ac tributum est, ut Verbo Dei personaliter coniungeretur: interuentu igitur humanæ naturæ solum conuenit Christo prædestinatio ad filiationem diuinam. Cui quidem sententię suffragatur autoritas Augustini eo quem de prædestinatione sanctorum scripsit libro, ita dicentis: prædestinata est ista humanæ naturæ tanta & tam excellens subiectio, ut quo attolleretur altius non haberet.

HÆC tamen conclusio hoc argumento refutatur. Hoc est vnũ quodque, quod est prædestinatum esse, at Christus quatenus homo prædestinatus est filius Dei, est igitur quatenus homo filius Dei. Argumentum diluitur concessa maiore propositione, minore vero sic explicata & accepta, ut illi adiungatur particula per gratiam vnionis. Hac siquidem particula adiuncta, consequens etiam illud conceditur. Nam Christus qua homo, est per gratiam vnionis filius Dei.

Quæstio. XIII.

Utrum humana Christi natura sit patriæ cultu pleguenda?
QUONIAM hanc sacratissimam vnionem illud est etiam consecutum: ut Christo summa pietas: & obseruantia debeatur, id quod eide

quodeidem à nobis, imo vero ab omni creatura mentis & intelligentiæ particeps præstandū est. Reliqua est illa quæstio tractanda quæ de adoratione, ac veneratione Christi est. Quocirca illud iam vocatur in quæstionem: an humana Christi natura sit à nobis cultu latriæ prosequenda? Huic quæstionis explicationi multa præponimus in quibus illud est primum, in re cui honor tribuitur duospectari, rem scilicet in quam honor confertur, & causam, qua efficitur vt illi honor tribuatur. Res honorata, est persona, quæ actionem venerationis terminat, ratio vero siue causa honorandi, est illud omne, quo persona aliis excellit. Nam honor exhibitio esse dicitur reuerentiæ propter alicuius excellentiam. Ita fit vt venerationis & honorationis vniuersa causa, posita sit in cuiusque hominis excellentia.

SV B I N D E res honorata varie dicitur, aut enim per se honoratur, aut per aliud in se, siue in alio. Per se honoratur, totum subsistens, per aliud vero pars ipsius. Nam cum regias manus exosculamur, aliud nihil quam totum ipsum in parte veneramur. Huc pertinent imago: & nuncius, quemadmodum enim totum in se parte honoratur: ita representatum in se imagine, & mittens in se nuncio, honore afficitur. Etenim partem honorari est aliud nihil quam totum ipsum prout est in parte honorari: & vestem regiam honorari, est nihil aliud quam regiam ipsam personam, prout est sub veste honorari. Adeundem etiam modum imaginem veneramur, prout persona representata est in imagine, & nuncium honore prosequimur, quatenus princeps est in illo.

EX quo iam efficitur res huiusmodi, parteis scilicet, vestes, imaginem: & nuncium, partim honorari, partim non honorari, non honorantur quidem per se, honorantur vero secundū aliud in ipsis. Id quod duobus modis accipi potest, vno modo, vt persona honoretur in hisce quatenus habet quodammodo esse in illis: altero vero modo nō ob id, quia persona habet esse in illis: sed quia per hæc homines ad venerationē personæ excitantur. Interest autē plurimum inter vtrumq; modū. Nam priore modo, externa huiusmodi, venerationē illa quidem terminant, licet non secundū se, sed prout persona est in ipsis: posteriore vero modo, hæc eadem venerationem minime terminant, sed ad venerationem duntaxat inducunt. Dicuntur tamen honorari abusiue, & populariter solum. Horum tamen modorū vter sit verior postea expendemus.

QVOD vero ad causam honoris attinet, notandum est magnopere id quo aliquis excellit, duobus modis eidem conuenire: vno modo per modum for-

mæinhærentis, veluti sapientiam prudentiam, & virtutem: aliter modo per modum actionis, ceu gubernare, creare, docere, &c. Non solum enim excellunt homines sapientia, virtute, potentia, & dignitate, sed inde etiam præcæ-lentes habentur, quia vicerunt, docuerunt, & res administrauerunt. Hæc tamen ipsa, quæ honorandi personam causam afferunt, honore minus proprie afficiuntur: quandoquidem honoratio eius est solum, quod actionem honorationis terminat, ac honorationis actionem nõ terminat nisi persona cui honor tribuitur. Ita fit vt minus firma sit hæc consecutio, honoratur sapientia vt causa honoris, igitur sapientia honoratur. Nam illa adiectio, vt causa honoris, est adiectio diminuens.

NOTANDVM postremo vnitatem, vel multitudinem honoris expendi vel secundum causam honoris, vel secundum terminum per se proprium honorationis. Ex quo efficitur vt si in vno atque eodem homine multæ ac variæ honoris causæ reperiatur, eius honor & vnus sit & multiplex, vnus vnitatem personæ cui per se primo debetur honor, multiplex vero propter varias, quæ in ipso spectantur honorationis & venerationis causas. Id quod intueri licet in homine virtute ac scientia prædito, cui honores deferuntur cum propter virtutis, tum propter scientiæ præstantiam & excellentiam.

HIS ita prænotatis, iam nõnullas subiungimus conclusiones, ad Christi, eorumque omnium quæ ad Christi personam pertinent, venerationem pertinentes.

PRIMA conclusio. Humana Christi natura, ceu res honorata, est afficienda honore & obseruantia patriæ. Probatio conclusionis. Humanam Christi naturam adorari ceu rem adoratam, est aliud nihil quam Verbum ipsum incarnatum adorari, quemadmodum regiam vestem adorare est aliud nihil quam regem ipsum vestitum adorare: atqui Verbo incarnato debetur adoratio patriæ, humana igitur natura ceu res adorata cultu patriæ prosequenda est.

SECUNDA conclusio. Humana Christi natura vt ratio adorandi, non est adoranda adoratione patriæ. Id quod vel ex eo intelligitur quia humana Christi natura est res creata: nulla autem creatura veneratione patriæ prosequenda est. Hinc iã illud perspicitur potest, diuinam Christi personam esse afficiendam cum honore patriæ, tũ etiã dulci patriæ quidẽ, interuētu diuinitatis, dulci vero, humanæ nature interuētu. Quoniã vero diuinitas Christi est ipsa eius personalitas, humana vero ipsius natura non ite, hinc efficitur vt Christi persona per se quidẽ sit

fit veneranda cultu latriæ, per aliud vero, hoc est, per humanam ipsius naturam fit afficienda cultu & obseruantia dulciæ: ipsa tamen eius humanitas per aliud, hoc est, interuentu diuinæ personalitatis, cui coniungitur adoratur adoratione latriæ, per se vero adoratione dulciæ, vt tamen ratio adorandi, non vt res adorata.

TER TIA conclusio. Diuinitas & humanitas Christi eadem sunt veneratione adorandæ, id vero in hunc modum ostenditur: Quemadmodū iam supra annotauimus in re cui honor tribuitur duo spectantur, & res quæ honore afficitur, & causa siue ratio honoris deferendi: res quæ honore afficitur, est suppositum siue persona, ratio siue causa honoris tribuendi, est illud omne quo persona excellit, hinc iam intelligi potest conclusionis approbatio, nam cum in Christo sit vnica duntaxat hypostasis, efficitur vt vna sit ipsius veneratio ceu rei adoratæ, cum vero multæ in ipso honorationis causæ reperiantur, diuinæ scilicet & humanæ: efficitur vt varia quoque eius sit ex parte causæ & rationis honorandi, veneratio. Ex quo iam illud intelligitur quod si in Christo essent multæ hypostases, adoratio ipsius non esset vna non solum ex parte causæ, verum etiam ex parte termini venerationem terminantis.

Q V A R T A conclusio. Imago Christi cultu latriæ veneranda & adoranda est. Pro cuius conclusionis explicatione illud principio notandum est, motum animi in imaginem esse duplicem, aut imaginem vt est res quædam, aut vt est imago siue representatiuum alterius: interest autem plurimum inter hosce duos animi motus: nam motus in imaginem quatenus est res quædam, est diuersus à motu in rem quæ imagine exprimitur atque representatur, motus vero in imaginem prout est imago, est vnus & idem cum motu qui est in rem representatam, quemadmodum docet Aristot. eo quem de memoria & recordatione scripsit libro. Hinc igitur iam constare potest conclusionis probatio, namque Christi imagini tribuitur honor: at non vt res quædam est, quia honor cultus & veneratio, non nisi naturæ ei quæ rationis est particeps debetur: igitur vt imagini: at qui motus animi in imaginem, quatenus est imago, est idem ei, quo animus fertur in rem representatam: res autem effigie Christi representata est Christus: imago igitur Christi eodem est cultu, eodemque honore afficienda, quo ipsemet Christus: at Christo honor latriæ habetur: idem igitur honor est ipsius Christi imagini: & simulacro habendus.

HÆC tamen conclusio varie refutatur. Principio siquidem de fundamento quo eiusdem probatio nititur, dubitatur: tum ex parte motus: tum ex parte imaginis, tum demum ex parte unitatis ipsius motus. Ac quod ad motum attinet, non videtur satis firmum illud fundamentum, & ad rem propositam ostendendam accomodatum. Namque ut vera sit illa sententia in motu facultatis apprehensivæ, eadem quippe cognitione imago, & res quæ imagine exprimitur, cognoscitur, siquidem relata simul intelliguntur, & cognoscuntur, non tamen vera est in motu appetentis facultatis, non enim qui diligit patrem, iam ipsius filium diligit. Iam autem Arist. illam sententiam sub priori sensu protulit, assertio vero nostra de motu loquitur facultatis appetentis: adoratio enim, moralis virtutis est actio, ac proinde ad appetentis facultatem pertinet: ad quem eundem motum fundamentalem illam propositionem transtulimus.

QUOD vero ad imaginem attinet, non videtur esse verè dictum imaginem esse adorandam, quandoquidem imago qua imago est, sit in re, nulla autem relatio realis creata neque itidem rationis religione & observantia latriæ prosequenda est.

POSTREMO id quod dicitur, unum eundemque esse animi motum in imaginem: & in rem imagine representatam, non videtur esse verè dictum. Namque aut sermo est de unitate motus simpliciter, aut de unitate motus secundum quid: si de unitate motus simpliciter, falsa videtur esse propositio, quandoquidem motus in rem secundum se immediate, & in eandem rem mediante sua imagine, non est omnino idem: ille enim in re tendit, sine medijs interiectu, hic vero medio interposito: iam vero tendere per mediū, & sine medio differunt. Sin vero sermo est de unitate motus ex parte, propositio sumpta minus est ad rem concludendam accomodata: Nam ex unitate motus secundum quid, minus recte concluditur unitas specifica adorationis, cum imaginis, tum exemplaris, quæ tamen inde conficitur, quandoquidem effigiem Christi venerandam esse diximus veneratione latriæ, qua eadem Christum ipsum veneramus.

DEINDE eadem assertio nonnullis venit in dubium, ut qui in ea sint opinione & sententia ut dicant, Christi effigiem non esse cultu & observantia latriæ venerandam, id quod hisce argumentis volunt esse persuasum. Latria soli Deo per se debetur, iis vero quæ divinæ personæ coniunguntur per accidens, at imago Christi qua imago est, & est creatura, & externū aliquid ipsi Deo Christo, non igitur aut per se aut per accidens

vener-

venerationem patriæ terminat.

DEINDE si adoratio ac veneratio rei, imagini ipsius tribuenda est, illud omnino necesse est, vt res & imago vnū quiddā sint, & vnus rationis: at sunt diuersa: nam correlatiua, tametsi simul cognoscantur, non sunt tamen vnū & idem, quippe cum esse relatiui in eo cōsistat, vt dā aliud sit affectū.

POSTREMO cum Arist. dicit, eundem esse animi motum in imaginem: & in rem, sic est, ad rem propositam accomodate, accipiendum: vt res cognita, siue representata per imaginē, proposita atq; obiecta imagine colatur: & honoretur, perinde ac si esset secundū se præsens: non tamen quod adoratio, ac veneratio vllō modo ad imaginem terminetur, igitur, &c.

HIS argumentis facile est, protuenda, ac confirmanda nostra sententia, respondere. Quocirca iam omnia diluenda sunt. Ac quod ad improbatōnem, & infirmationem fundamenti attinet: notandum est, imaginis illam distinctionem, in imaginem vt res est, & in imaginem quatenus est imago, duobus modis accipi posse, vno modo vt distingatur imago in imaginem materialiter, & in imaginem formaliter, sitque imago vt res, imago materialiter, veluti aurum, aut lignum: imago vero qua imago, sit imago formaliter, ceu figura, & relatio. Altero modo illa distinctio accipi potest: vt. scilicet imago vt res sit imago prout exercet actum rei, imago vero vt imago, sit eadē imago prout munere & officio imaginis defungitur. Tum autem imago exercet actum rei quando terminat motum vt res, id quod contingit, quando imago terminat motum sua entitate siue formaliter, siue materialiter accipiatur. Tum autē exercet actū imaginis, quando terminat motū vt imago, id quod tum euenire cōsuevit, quādo ratio terminādi motum est exemplar ad quod ducit. Cum igitur duobus modis accipi illa distinctio possit: priori modo videntur aduersarij illam sententiā interpretati, vt qui omnino imagini patriæ honorem & venerationē detraxerint, quandoquidē tam imaginis materia, quam forma, & relatio longissime ab sint à Dei natura, qui solus religione, & veneratione patriæ colendus est.

SED hanc interpretationem abhorrere & à veritate & à mente sensuque Arist. hinc intelligitur, quia sub altero membro distinctionis, illa distinctionis interpretatio continetur. Nam imago vt res sub se continet non solum imaginis materiam, verum etiam formam, est siquidem Cæsaris imago res quædam, non solum qua marmorea, aut lignea est, verum etiam quoad deliniamenta, in quibus posita est figura, & relationē eiusdem ad exemplar. Adde, quia motus in imaginem prout est quædam effigies & relatio, non

est idem ei quo in rem tenditur, imo diuersus, id quod ex eo facile perspiciatur, quia sistere animus potest in consideratione, & dilectione figuræ: pulchritudinem scilicet figuræ admirans, cupiensque illam figuram ad se referri tanquam exemplar, cum interim in rem minime feratur, aut cognitione aut dilectione, siue propensione. Est tamen tunc motus in imaginem formaliter, non tamen in rem.

QVOCIRCA posterior distinctionis interpretatio & vera est, & ad Arist. mentem ac sensum accomodata. Inde enim sequitur primum vt motus in imaginem quatenus est imago, sit in in ipsam quidem terminatiue, non tamen secundum se, sed secundum aliud in ipsa: in ipsam quidem, quia ipsa est quæ motum terminat, ob id scilicet quia in ipsa est exemplar, quod representat, secundum aliud vero in ipsa: quoniam ratio terminandi motum est exemplar, quod ipsum & est diuersum quiddam ab ipsa imagine, & in ipsa representatiue continetur.

DEINDE illud conficitur, motum adorationis, quæ Christi imago colitur, vere ac proprie ad ipsam Christi imaginem terminari, non quidem quatenus res est, hoc est, quatenus exercet actum rei, siue rei quæ est materia: siue rei quæ est forma, sed quatenus est imago, id est, quatenus exercet actum imaginis, interuentu exemplaris, quod veluti intuendum proponit: ac proinde Christus, qui imagine exprimitur, est ratio & causa imaginis ipsius adorandæ: ratio inquam ad adorandum impellens: & adorationem terminans. Ex quo fit postremo vt honor ac veneratio latriæ non tribuatur creaturæ, sed creatori, quandoquidem non tribuitur imagini secundum se, sed per relationem ad exemplar, quod ipsum est ratio adorandi, & adorationem terminans, nempe Christus.

HINC iam facile liquere potest aduersariorum argumentorum explicatio. Ac quod ad improbationem fundamenti ex parte motus attinet, dicimus veram esse illam propositionem cum in motu apprehensiuæ facultatis, tum appetentis. Etenim fieri non potest, vt feratur animus in imaginem qua exercet actum imaginis, siue cognoscendo, siue adorando quin terminus cognitionis, & venerationis sit res representata, quandoquidem ipsa est ratio terminandi vtrumque motum.

AD secundam refutationem sumptam ex parte imaginis, dicimus, quod cum imago quatenus est imago adoratur, non relatio, aut figura adoratur: & colitur, sed persona quæ imagine representatur, & imagine continetur ceu conditione sub qua adoratur.

AD tertiam vero infirmationem, respondetur sermonem esse de vnitatem motus simpliciter, & specifica. Id quod sic ostenditur. Vnitas motus simpliciter, siue vnitas specifica, sumitur ex termino, in quem per se primum motus tendit, at cum in imaginem quatenus est imago tenditur, in rem representatam per imaginem, quæ est per se primo illius motus terminus, tenditur, relinquatur igitur motum in imaginem, qua exercet actum imaginis esse eundem ei, quo in rem tenditur. Neq; obstat differentia penes esse, cum medio, vel sine medio, quonia quod ad terminum attinet, nihil medij intercedat, sed solum quoad conditionem diuersam eiusdem termini. Nam eadem persona siue in se ipsa, siue in sua imagine, formaliter terminat motum: neq; illis conditionibus, hoc est, in se ipsa, aut in sua imagine, species, siue specifica ratio termini variatur, ac proinde neq; species & vnitas formalis motus.

PORRO ea quæ ab aduersariis ad infirmationem nostre assertionis, sunt allata, haud magni negotij est diluere. Ac primum argumentum diluitur negatione maioris propositionis: Namque adoratio rei alicui tribuitur vel secundum se, vel secundum aliud, id quod bifariam contingit, vel secundum aliud quod est in ipsa re, vel secundum aliud in quo est ipsa res. Priori modo tribuitur adoratio imagini Christi, propter Christum. scilicet qui in ipsa imagine representatiue continetur, id quod est aliud nihil quam Christum verum Deum ac creatorem venerari. Posteriore vero modo Christi humana natura adoratur, ut quæ sit coniuncta Verbo Dei hypostatice. Lapsi sunt igitur aduersarij, quia illud per aliud, siue per accidens, unico tantum modo accepere, ad coniuncta illud solum referentes.

AD secundum respondetur. Imaginem qua imago est, & rem representatam per imaginem esse omnino vnum & idem, quoad rationem formalem terminandi motum. Nam imago qua imago est, est imago actum imaginis exercens: id quod tum accedit quando ratio terminandi motum est exemplar ad quod ducit. Ex quo efficitur ut imago qua imago, & res imagine representata, quoad rationem formalem terminandi motum, sit vnum & idem.

AD tertium respondetur: quod si imago Christi ob id adoratione patriæ veneranda est, quia ad memoriam Christi reuocat duntaxat: & qualibet rem esse eodem honore prosequendam, siquidem Christi Dei & procreatoris omnium memoriam excitat: consequens est in absurdum, igitur & antecedens. Quocirca sic habendum est omnino, Christi imaginem esse adorandam adoratione patriæ, non quia ecclesia sic instituit, imaginemque saluatoris signum rememoratiuum esse voluit: sed quia imago

Christi est: cui ut sic veneratio patriæ debetur. Alioquin si hominum instituto imaginum veneratio constaret, non esset quod iuste læsæ maiestatis pena afficerentur, qui principum imagines contemptui, & ludibrio haberent: ac læsæ maiestatis crimen incurrunt, qui principum imagines ludibrio habent, ipsorumque statuas deiiciunt, relinquitur imaginum cultum; & veneratio nem non fuisse hominum instituto, lege & consuetudine introductam, sed natura imagini qua imago est, esse aut honorem tribuendum, aut contra iniuriam inferendam.

QVINTA conclusio. Non solum crux Christi ea, cui ipse suffixus est, verum etiam species & imago omnis ipsius ex quavis materia fabricata, aut in quacunque materia descripta, cultu & veneratione patriæ est adoranda. Hæc conclusio ex duabus propositionibus conficitur: quarum hæc est prior. Soli creaturæ ei quæ rationis & mētis est particeps, honor perse debetur. Namque honor reuerentiæ delatio est quædam, qua testata efficitur eius præstantia, cui honor tribuitur. Posterior propositio. Creaturæ sensus & rationis experti tribuitur honor & reuerentia per aliud, hoc est, interuentu rationalis naturæ, idque bifariam, vel quia natura mentis compos in re illa representatiue continetur, vel quia res illa creaturæ rationis participi coniungitur. Priore de causa Cæsaris imaginem veneramus, posteriore vero, regis membrum, veluti regias manus, aut vestem deosculamur. Vtroque tamen modo idem qui regi, cum imagini ipsius, tum membro aut vesti, honor tribuitur.

HINC iam sequitur tum crucem Christi eam, cui ipse affixus est, tum crucis effigiem quancunque, esse patriæ cultu prosequendam: illam quidem, quoniam & in ipsa Christus ipse extensus, & affixus representatiue continetur, & crux ipsa sanctissima Christi membra contigit, hanc vero quoniam Christum affixum cruci representat, quemadmodum imago crucifixi Christi: id quod velexeo intelligitur, quia ecclesia crucem alloquitur, perinde ac si Christum ipsum affixum cruci alloquatur. Qua allocutione ecclesia testatur Christum Dominum in cruce ipsa vera, vel in ipsius quapiam effigie representatiue contineri.

ILLVD etiam hinc intelligitur, non solum crucem, verum etiam omnia quæ Christum quodammodo attigerunt veluti vestes Christi, clauos, coronam, & lanceam esse patriæ veneratione prosequenda. Hoc tamen interest inter crucem, & cetera omnia quæ corpus Christi contigerunt: quoniam Christi crux in quacunque materia adoratione patriæ colenda & honoranda est, cetera omnia non item. Non enim speciem, siue effigiem clauorum, aut lanceæ,
& id

& id genus cæterorum veneramus. Huius porro discriminis hæc est causa quoniam cætera omnia non perinde Christum representant, atq; crux ipsa domini, quæ signū filij hominis esse traditur in coelo contuendum.

Mat. 24.

RELIQVVM est vt quintam hanc assertionem D. Ioannis Damasceni testimonio & auctoritate confirmemus, de veneratione crucis, ac cæterorum omnium quæ ad Christum pertinent, quarto de fide orthodoxa libro cap. 10. ita differentis. Vere igitur preciosum illud, ac venerandum lignum in quo semetipsum Christus pro nobis in sacrificium obtulit, vt quod sancti corporis & sanguinis attactu sanctificatum sit, iure optimo adorandum est; clauis itidem, lancea, indumenta, sacra ipsius tabernacula, veluti præsepe, spelunca, sepulcrum: mons Golgotha, & Sion arx quedam ecclesiarum, quæq; eius generis sunt reliqua: eodem sunt honore afficienda. Veneramus præterea preciosæ & viuificatricis crucis imaginem & effigiem, ex quauis materia fabricatam: non quod illi materiæ honorem tribuamus, absit enim hæc tanta impietas, sed effigiem ipsam ceu Christi Domini representatricem, obseruantia & pietate prosequimur.

Quæstio XIII.

Anne sanctissimæ Matri Christi honor latriæ habendus est?

QUONIAM Christo Domino sanctissima mater eius multo est coniunctior quam crux ipsius Christi, cruci autem deferendum esse docuimus honorem latriæ, venire in dubium cuius potuit, anne etiam mater Christi sit honore latriæ veneranda? Quocirca pro explicatione quæstionis, duas subiungimus conclusiones. **PRIOR** conclusio. Mater Christi non est veneranda adoratione latriæ. Huic conclusioni ita fidem facimus. Nulli creaturæ, quæ alioqui secundum se venerabilis est, tribuendus est honor, ac cultus latriæ: dicimus secundum se, vt & creaturas excipiamus eas, quæ mētis & sensus sunt expertes, quibus per se nulla veneratio debetur: & humanā quoque Christinaturam excludamus, cui per se se ceu rei adoratæ latriæ veneratio minime tribuenda est, quemadmodum iam supra exposuimus: At sanctissima Christi mater creatura est, cui per se se veneratio debetur, vt quæ sit creatura mentis compos, quæ sola

cultus, honoris, & venerationis est capax, relinquitur igitur non esse matri Christi honorem patriæ deferendum.

POSTERIOR conclusio. Mater Christi dulciæ siue hyperdulciæ cultu & honore veneranda est. Id vero sic ostenditur. Nulli puræ creaturæ rationis participi debetur cultus patriæ, sed dulciæ: at beata virgo est pura creatura rationis particeps, non igitur ipsi adoratio patriæ debetur, sed veneratio dulciæ, cumque creaturis omnibus, mente præditis antecellat, ut quæ sit mater Dei, efficitur ut cæteris eminentius & excellentius sit veneranda: quod genus cultus, & venerationis hyperdulia à Græcis appellatur.

ARGUMENTVM porrò illud initio quæstionis positum, negata consecutione dissolvitur. Namque dissimilis in utroque ratio cernitur. Etenim crux Christi non est per se venerationis capax, ex quo efficitur ut vniuersa ipsius veneratio ad prototypum, scilicet Christum referatur, at virgo beata per se se cultus & venerationis est capax, ac proinde omnis ipsius cultus & veneratio ad ipsam per se primo terminatur, iam autem ad creaturam veneratio patriæ per se primum terminari non potest. Quocirca ut errandi causa omnis prorsus tollatur, ne scilicet motus adorationis sistat in natura rationis particeps secundum se, omnino rationali naturæ, neque ut Dei imagini, neque ut rei, etiã Christo coniunctissimæ honor patriæ vlllo modo habendus ac deferendus est. Quemadmodum enim Christum sola patriæ veneramus, ad illorum errorem profligandum, qui ad Christum ceu ad puram creaturam cõfugiunt, ita etiam beatam virginem (ut sit Christi Dei mater,) solo dulciæ cultu & honore prosequimur: quo error vitetur is, qui potuit hominibus accidere, dum virgini beatæ honorem patriæ per se deferrent. Non enim imperitæ multitudini illud est cognitum, atque perspectum, ut scilicet Christum in beata virgine patriæ colat: ipsam vero virginem Dei param secundum se hyperdulia veneretur, id quod tamen finõ discernat, summo eam errore labi necesse est, ac proinde simpliciter & omnino à patribus proditum est, virginem sacratissimam non esse venerandam adoratione patriæ.

OBIICI tamen contra potest. Non est deterioris siue inferioris conditionis res per se veneranda: & secundum aliud: quam si solum esset per aliud veneranda: at beata virgo si solum veneranda foret interuētu Christi, quemadmodum ipsius crux, fuisset afficienda cultu & veneratione patriæ, quemadmodum & crux, imo vero multo magis, ut pote quæ ad Christum magis attineret, igitur & nunc etiam ceu res coniuncta Christo adoratione patriæ veneranda est: per se vero adoratione dulciæ. Maior propositio hinc intelligitur,

quoniam

Tho. 3.
p. q. 25.
ar. 3. ad. 3.
Item ar.
5. ad. 3.

quoniam esse per se venerabile non imminuit rationem venerabilitatis, quæ
 admodum neq; per se existere rationem comunem entis, sed modum quendam
 venerabilitatis perfectiorem declarat, quemadmodum per se existere præ-
 stantiorem essendi modum significat. Argumentum diluitur maioris pro-
 positionis negatione, ad probationem vero respondetur, quod & si esse per se
 venerabile nõ distrahat: tollatur rationem venerabilitatis simpliciter, tollit ta-
 men rationem rei venerabilis secundum aliud: quemadmodum per se existere
 licet non distrahat rationem entis, distrahit tamen rationem entis in alio, ne-
 pe accidentis. Quare cum latria in creatis rebus, iis solum debeat quæ se-
 cundum aliud venerandæ sunt, illud est consequens, quod si qua creata res sit
 quæ per se venerabilis sit, non sit per aliud, siue interuentu alterius latriæ ve-
 neratione colenda. Cum igitur virgo Deipara in rebus sit quæ per se vene-
 rabilitatem sibi vendicant, efficitur vt nõ sit per aliud, hoc est per Christum,
 quem materna necessitudine attingit, latriæ honore prosequenda.

AC de admirabili, omnibusque modis inexplicabili Verbi Dei cū huma-
 na natura coniunctione & vnione: deque iis quæ sacratissimam hanc
 vnionem admirabiliter sunt consecuta, hæc tradidisse, ac
 disseruisse in auditorum nostrorum gra-
 tiam, sufficiat.

Quæstio I.

Venerabilis Pater D. V. ...

QVOd igitur ad præsentem rationem (hinc de virginis matris Verbi di-
 uinitatis, caput actum illud expeditur) sit de iustis, hæc no-
 virgo incarnata ab omni peccati libere diuinitus præsertim: in hac parte
 tractanda quæstione, vt prædicto conuolutiones indubitate
 quibus videlicet inter omnes Theologos & scholasticos viros confite-
 tur, deinde castiditiam de quibus in Theologia distinctio
 P. R. I. M. A. igitur conclusio traditur, omnimodum Theologorum
 modorum cum Christianis & pietatis cultum cõtinuã conser-
 uare.

PRÆLECTIONVM SIVE ENARRA-
tionum sacrosanctæ diuini Verbi incar-
nationis.

LIBER SEXTVS.

DE SACRÆ VIRGINIS PURITATE.

VONIAM SUPERIORIBVS LIBRIS
ca sumus persecuti: quæ ad explicationem sacratissimæ
vniõnis attinerent: visum est nobis esse faciendum, quo
instituta de Verbo incarnato quæstio omnis absolueretur,
vt superioribus quinque libris, sextum præterea ad-
iugeremus: quo de virgine matre Verbi disserteremus:
non quidem omnia virginis ornamenta complectentes, sed insigniora, hoc
est, ea quæ explicationem requirunt, quæque huic mysterio congruunt, at-
tingentes.

AC suscepta de virgine matre Verbi disputatio quincupartita est. Est siqui-
dem nobis agendum de ipsius summa, ac singulari puritate, deinde de eius-
dem desponsatione, tertio de admirabili Verbi diuini in virgineo utero con-
ceptu, quarto demum loco de ineffabili maternitate disserendum est. Postre-
mum caput, explicationem continet genealogiæ Domini saluatoris.

Quæstio .I.

*Vtrum virgo Dei Verbi mater, fuerit ab omni labe peccati
diuinitus præseruata?*

QVOD igitur ad primum, totius huius de virgine matre Verbi di-
sputationis, caput attinet: illud exquirendum esse duximus, fuerit ne
virgo sacratissima ab omni peccati labe diuinitus præseruata? In hac porrò
tractanda quæstione ita progrediar, vt principio conclusiones indubitatas, de
quibus videlicet inter omnes Theologos, & orthodoxos viros constat, sta-
tuam: deinde eas subiiciam, de quibus inter se Theologi dissentiunt.

PRIMA igitur conclusio indubitata, omniumque non Theologorum
modo: verum etiam Christianæ fidei, & pietatis cultorum cōsensu compro-
bata,

bara, est huiusmodi. Virgo beata, nulla vnquã actualis peccati labe, est infe-
 cta. Hanc conclusionẽ ostendimus cum ratione, tum orthodoxorum docto-
 rum testimonio, & auctoritate. Ac ratione ita ostenditur. Deus eos, quos ex
 vniuerso hominum cœtu delectos, ac selectos, ad munus aliquod obeundũ,
 esse voluit, ita præparat: vt ad id muneris obeundum, sint idonei, vnde illud
 est à Paulo dictum, idoneos nos fecit ministros noui testamenti, beatissima
 autem virgo fuit ad hoc diuinitus delecta, vt matris Dei munere, & officio
 fungeretur, fuit igitur diuinitus, huic tanto muneri obeundo, idonea effecta
 (id quod cœlestis ille nuntius, ad virginem è cœlo missus apertissime decla-
 rauit, cum dixit, inuenisti enim gratiam apud Deum, ecce concipies in vte-
 ro.) Non fuisset autẽ virgo beata tanto muneri tuendo, tantæque dignitati su-
 stinendæ idonea, si peccatum aliquando aliquod admisisset, tum quia futura
 esset mater Dei, itaque fieret, vt matris ignominia in filium redundaret: tum
 quia Christo erat coniunctissima, vt pote quem carnis, & sanguinis societate,
 & cõmunionẽ contingeret, iam autem authore D. Paulo, quæ conuentio
 Christi ad Belial. Quæ societas lucis ad tenebras? Tum postremo, quia diui-
 na & increata sapientia, Verbum Dei in excelsis, in ea sibi domicilium, singu-
 lari quadam ratione, collocauit, non modo in animo ipsius habitans, verum
 etiam in vtero delitescens: iam vero diuina sapientia in maleuolam, & pecca-
 to aliquo infectam animam minime intrat, neque habitat in corpore subdi-
 to peccatis. Quocirca illud omnino fatendum est, & constantet asserendum,
 beatam virginem, nullum vnquam actuale peccatum suscepisse: non solum
 ex eorum genere, quæ exitium menti afferunt, sed neque ex eorũ genere etiã,
 quæ minutiora sunt, & veniam facile promerentur.

H V I C verissimæ conclusioni, patres sanctissimi, diuinorum mysteriorũ
 interpretes, assentiuntur, quorum testimonia, rei propositæ docendę gratia,
 si minus omnia, certe illustriora proferemus. Insigne est illud, & omnibus
 seculis cõmemorandum, D. Augustini, eo quem de natura, & gratia conf-
 scripsit libro, de virginis puritate testimonium. Nam cum neminem homi-
 num, etiam eorum, quorum sanctimoniam, & integritatem diuinæ literæ
 cõmendat: à peccato liberum, purumque fuisse confirmaret, virginem Dei
 param excepit: ita inquit. Excepta sancta virgine Maria, de qua propter ho-
 norem Domini, cum de peccatis agitur, nullam prorsus habere volo quæ-
 stionem. Inde enim scimus quod ei plus gratiæ collatum fuerit, ad vincendũ
 omni ex parte peccatum: quod concipere, ac parere meruit eum, quem con-
 stat nullum habuisse peccatum. Aperte significat virginem Mariam, nullo
 vnquã

Tho: 3.
 p. q. 27.
 ar. 4.

2. Cor. 3.

Lue. 2.

2. Cor. 6

Sap. 1.

Aug. de
 N. et Gra
 c. 36.

vnquam fuisse peccato, vel in inutissimo obligatam.

Ambrosius
de vi rg.
lib. 2.

DIVVS Ambrosius eidem non corporis modo, verum etiam mentis perpetuam continentiam tribuit, ita inquit, secundo de virginitate libro. Quid nobilius Deimatre? quid splendidius ea, quã splendor elegit? quid castius ea, quæ corpus sine contagione generavit? Virgo erat non solum corpore, sed etiam mente, quæ nullo doli ambitu, syncerum adulteraret affectum.

Bernardus

DIVVS Bernardus hanc mentis perpetuam virginitatem, virginis Deimatri, multis in locis indubitanter concedit. Etenim sermone de assumptione virginis secundo, cuius initium est, Intrauit IESVS in quoddam castellum, sic ait. Virginalem etenim domũ intelligi volens spiritus, siluit non incongrue pœnitentiam, quæ malum utique comitatur. Absit enim vt proprii quicquam inquinamenti, domus hæc aliquando habuisse dicatur, vt in ea proinde scopa Lazari quæreretur. Deinde paulo post ita subiungit, vt omnino piũ est credere, proprium Maria delictũ non habuit, & ab innocentissimo corde etiam pœnitentia longe fuit.

IDEM sanctissimus & illuminatissimus doctor eo in sermone, cuius est initium, Signum magnũ apparuit in celo &c. de virginis summa & singulari puritate differens sic ait. Eius omnia tam excellenter irradiata noscuntur: vt nihil in ea, non dico tenebrosum, sed neque obscurum, vel saltem minus lucidum, sed neque tepidum quiddam, aut non feruentissimũ liceat suspicari. Nullum igitur actuale peccatum habuit, quod si habuisset, minus in ea aliquid lucidum fuisset.

HANC etiam conclusionem Theologi omnes, qui scholastici nominantur, non comprobaerunt modo, verum etiam defendendam: & rationibus confirmandam susceperunt: quemadmodũ satis constat ex 3. sent. distin. 3. Omnino igitur sic habendum est, beatã virginem, nullum vnquam actuale peccatum admisisse, id quod cũ orthodoxorum omniũ animis semper fuit persuasum, tũ à sanctis patribus, quẽadmodũ docuimus, est traditum.

HVIC tamen verissimæ conclusioni, vnus Ioannes Chrysostomus videtur aduersari. Etenim explanans illa virginis verba, vinum non habent, posita Ioan. 2. cap. tradit virginẽ, cum ex aqua vinũ à Christo fieri postulauit, humanum aliquid fuisse perpeffam: vt pote quæ vellet gratiam, quã plurimum apud Christum valebat, ostetare: sibi

que

que gloriam apud homines per tantum filium comparare. Id quod & fratrum ^{Ioan.} Christi animis irrepisse docet idem Ioannes Chrysoſtomus, cum Christo dixerunt, manifesta te ipsum mundo. Cum igitur gloria sit in peccatis, sequitur beatam virginem non omnino liberam, integramque fuisse à peccato.

D. Thomas sancti Ioannis Chrysoſtomi auctoritatem reueritus, ait ipsum hoc loco modum excessisse, vel certe verba Chrysoſtomi sic putat exponenda, ut dicat, Christum non quidem inanis gloriæ motu in virgine cohibuisse: sed opinionem ei, quæ in animis eorum, qui aderant, potuit excitari, occurrisse: cum dixit. Quid mihi, & tibi est mulier? Nondum venit hora mea, &c.

SECUNDA conclusio. Virgo Maria in matris utero est sanctificata. De hac etiam conclusione inter omnes conuenit, nempe cui ratio ipsa vehementissime suffragetur. Namque ut Ioannes Damascenus author est, virgo Maria à nullo insignium & illustrium vincitur, at diuinis literis proditum est, fuisse nonnullos, etiam matrum uteris inclusos, quos Deus sanctificauerit, veluti Hieremiã, & Ioannem Baptistam, igitur id muneris & beneficii fuisse in virginem diuinitus collatum, idque multo excellentius, fatendum est.

Hier. 1.
Luc. 1.

ACCEDIT, quia æquissimum erat, & rationi maxime consentaneum, ut illa quæ utero conceptura, & paritura erat unigenitum à patre, plenum gratiæ, & veritatis, multo aliis illustriora, & insigniora gratiæ ornamenta, & priuilegia acciperet, unde Lucæ primo legimus Angelum eidem virgini dixisse, que gratia plena, at quibusdam sanctis hoc est diuino munere concessum, ut in utero sanctificarentur, quemadmodum docuimus, nihil est igitur dubij, quin id fuerit etiam beatissimæ virgini tributum: sitque proinde sanctificata, priusquàm in lucem ederetur.

Luc. 1.

HVIC etiam conclusioni suffragatur sanctorum patrum auctoritas. D. Bernardus in Epistola ad Canonicos Lugdunenses, sic ait. Quod itaque paucis mortalium constat fuisse collatum, fas certe non est suspicari, huic tantæ virgini fuisse negatum, per quam omnis mortalitas emerſit ad vitam. Fuit procul dubio & mater Domini ante sancta quam nata. Neque fallitur omnino sancta ecclesia, sanctum reputans ipsum natiuitatis eius diem: & omnino anno cum exultatione vniuersæ terre, votiuâ celebritate suscipiens. Item sermone de assumptione secundo, sic ait. Quod si originalem à parentibus maculam traxit, sed minus à Hieremia sanctificatam in utero, aut non magis à Ioanne Spiritu sancto repletam credere prohibet pietas Christiana.

Bernar.

D. Illephosus Archiepiscopus Toletanus, eo quem de perpetua virginis integritate scripsit libro, sic ait, Beata virgo Maria nisi in utero matris sanctificata

cata

cata fuisset: minime eius natiuitas colenda esset, sed quia authoritate sanctorum patrum, digne (vt nouit uestra charitas) veneratur, constat eam ab omni peccato fuisse immunem, per quam non solum Euxæ maledictio soluta est, verum etiam benedictio omnibus condonata.

TERTIA conclusio. Beata virgo non est sanctificata ante animationem. De hac etiam conclusione inter omnes Theologos constat. Etenim omnis sanctificatio fit per infusionem gratiæ, nanq; sanctificatio est rationalis creaturæ, vel à peccato quod iam inest emundatio, vel ab eo quod inesse debuit, præseruatio, id quod per infusionem gratiæ perficitur, at creatura ante animationem non est subiectum gratiæ receptiuum, non igitur beata virgo ante animationem sanctificari potuit. Minor ostenditur. Nam subiectum capax gratiæ est anima rationalis: at ante animationem nõ est anima, siquidem anima ipsa sui infusione creatur, igitur ante animationem non est subiectum gratiæ receptiuum.

PRÆTEREA, sanctificari supponit esse, igitur quod non est, non sanctificatur: at qui ante animationem virgo non fuit, ante igitur animationem sanctificari non potuit.

CONFIRMATUR auctoritate & testimonio D. Bernardi in Epistola ad canonicos Lugdunenses ita dicentis. Non valuit ante sancta esse, quã esse, siquidem non erat, antequam conciperetur, hoc est, in subiectam, & præparatam materiam rationalis anima infunderetur: id quod ad posteriorem hominis conceptionem pertinet. Etenim duplex esse traditur hominis conceptio, vna quæ seminum cõmixtione perficitur, tempore antecedens animationem, cuius iteruëtu formatur embrio. Altera quæ fcetus animatione perficitur, cum scilicet in materiam iam dispositam, ac præparatam animus infunditur. Hæc dici consuevit hominis conceptio, nempe quia tunc primum homo in matris vtero constituatur, vnde & natiuitas in vtero appellatur: iuxta illud Math. i. Quod in ea natum est, de Spiritu sancto est. Huic succedit natiuitas ex vtero, quæ est infantis in lucem profusio, & editio.

QVARTA conclusio. Virgo beata sic est à Deo sanctificata, vt vi huius sanctificationis, sit plenitudinem gratiæ consecuta. Huic etiam conclusioni omnes Theologi assentiuntur: eiq; ita fidem faciunt. Quanto aliquid accedit proprius ad principium in quolibet genere, tanto plus effectum illius participat: & influxum ipsius recipit, at beata virgo maxime, ac proxime accessit ad principium gratiæ: igitur effectum gratiæ, siue effectus gratuitos maxime participauit. Minor ostenditur hoc pacto. Christus est principium gra-

tiæ, per authoritatē quidem, quatenus Deus est, instrumentarie vero, qua homo est, vnde & Ioannis. 1. dicitur, gratia & veritas per Iesum Christū facta est, virgo autē beatissima Christo maxime appropinquavit, vt pote quæ ipsū carnis & sanguinis societate attingeret, ad principium igitur gratiæ proximè accessit.

Ioan. 1.

HVIC tamen conclusioni duo videntur obstare, & quod gratiæ plenitudo, sit proprium quiddam Christi, iam autem quæ Christi sunt propria, nulli sunt attribuenda, & quod pleno non possit aliquid addi, at ad virginis gratiā per totam vitam accessio facta est, vt quæ esset viatrix, & in dies magis amādo & colendo Deum proficeret: non videtur igitur initio plenitudinem gratiæ consecuta.

.romi T 2

PRIOR refutatio conclusionis, distinctione diluitur. Multum siquidem interest inter plenitudinem gratiæ Christi, & plenitudinem gratiæ ipsius virginis. Nam Christo data est gratiæ plenitudo tanta: quæ posset etiam in alios redundare, vt qui futurus esset caput ecclesiæ, è quo membra essent gratiam acceptura. Vnde Ioannis. 2. dictum legimus, de plenitudine eius omnes accepimus. Fuit etiam ille homo **I E S V S** Christus prædestinatus filius Dei, quam eius celsissimam dignitatem decebat tanta gratiæ plenitudo, vt nulla eidem accessio fieri posset. At beata virgo electa est diuinitus, vt esset mater vnigeniti filij Dei, quæ eius dignitas postulauit, vt tantam gratiam assequeretur, quanta in ea requirebatur quæ filium Dei esset castissimis visceribus conceptura, futura sinu, & manibus tractatura.

POSTERIORI vero refutationi ita occurrendum putamus: vt dicamus, triplicem fuisse in virgine gratiæ perfectionem. s. disponentem, confirmantem, & consumatā. Prima perfectio gratiæ fuit in virgine ante Verbi diuini conceptionē, idq; à primo sui ortu: qua gratia effecta est idonea maternitati diuinæ. Hæc gratiæ perfectio ad sanctificationē virginis est diuinitus instituta. Secūda gratiæ perfectio fuit in virgine post conceptionē filij Dei, tum siquidem ad ipsius gratiam tanta perfectio accessit, vt eius interuentu in bono confirmaretur. Tertiā gratiæ perfectionē virgo beata est consecuta, cū est ad sempiternā beatitudinē prouecta. Etenim in ipsius glorificatione est eius gratia cōsumata, vt quæ ipsam perficeret fruitione sempiterni boni, & cumulari omnino bono. Huic tantæ gratiæ nulla potuit neq; potest fieri additio: primæ tamen, & secundæ gratiæ perfectioni, potuit.

Ioan. 1.

.romi T

.p. 1. b

.p. 1. 73

.p. 1. 73

.p. 1. 73

Tho. 3.

p. 9. 27.

ar. 5. ad.

3.

QVONIAM vero ad plenitudinem gratiæ, illæ etiam gratiæ pertinent, quæ dicuntur gratis datæ: quæri hoc loco non immerito potest, an ne beata

virgo has etiam gratias acceperit? Dicimus beatam virginem has etiam gratias accepisse, quamuis non omnium usum habuerit, nusquam enim legimus virginem aut docuisse, id quod ad sapientiam pertinet, aut miracula edidisse, id quod ad gratiam miraculorum attinet: legimus tamen virginem prophetasse, id quod satis constat ex cantico ipsius, Lucæ primo capite. Nō est autem, quod ad doctrinam pertinet, beata virgo vsa dono sapientiæ, quoniam id cum sexu muliebri minime congrueret, sitque præsertim apostolica auctoritate interdictum: quemadmodum ex illa apostoli sententia posita. i.

i. Timot.

Timoth. 2. aperte intelligitur, quæ ita habet, docere autem mulieri non permitto. Id vero quod vulgo dici consuevit, virginem scilicet beatam Christi discipulos de rebus ad fidem attinentibus, de conceptu videlicet Christi, de natiuitate, deque Magorum aduentu, & de multis aliis rebus, quæ ipsi non viderunt, instituisse, id vt verum esse potuerit, diuinis tamē literis nō est proditum: quibus tamē proditum est, Spiritū sanctum docuisse apostolos omnē veritatē, deq; iis omnibus eos instituisse, quæ ad fidem pertinebant in quibus erant, Christi conceptio ex Spiritu sancto: & natiuitas ex virgine, quæ eadē etiam in symbolo, ab apostolis, post aduentum & illapsum Spiritus sancti edito, explicata sunt.

V S V M porrò miraculorum, interim dum viueret, non habuit, quoniam Christi doctrinā miraculis eiusdem Christi fuit comprobanda: vnde neque etiam D. Ioanni est diuinitus concessum vt miracula faceret, (etenim Ioan. 10. scriptum legitur, Ioannē signum fecisse nullum) vt. s. omnes Christū suspicerent, illique se se dederent. Cæterum discipulis Christi, tanquam baiulis doctrinæ eiusdem Christi, diuino munere tributum est, vt miracula ederent, quo & euangelicam doctrinā confirmarent, & Christianam fidem hominibus facilius persuaderent.

Ioan. 10.

Q V I N T A conclusio. Beatissima virgo Maria non solum non peccauit vnquam: sed neque peccare etiam potuit. Conclusio hæc quinta quoad vtrāq; sui partem omnibus probata est, sed de causa impeccabilitatis, siue immunitatis à peccato non constat inter omnes. Quocirca variæ sunt nobis iam

Thom. 3.

d. 2. q. 2.

ar. 1. & 3.

item. 3.

p. 9. 27.

ar. 3.

ar. 3.

ar. 3.

ar. 3.

ar. 3.

hoc loco doctorum hominum sententiæ exponendæ. D. Thomæ sententiæ his propositionibus explicatur.

P R I M A propositio. In priore virginis sanctificatione, ea. s. quæ filij Dei incarnationē antecessit, mansit in virgine fomes secundum essentiam: ita tamen ligatus & impeditus per gratiam sanctificantem, vt neq; ad malum ipsam impelleret: neq; ab honesto & bono retardaret.

SECUNDA propositio. Immunitas à peccato in virgine ante conceptionem Verbi ortum habuit ex fomitis religatione: ac præpeditio. Hæc porrò fomitis ligatio proueniebat cum ex abundantia gratiæ, quam in priore illa sanctificatione recepit, quæ & si fomitem non sustulerit, continuit tamen naturalem ipsius impulsus, & repressit vsque adeo, vt nō modo in actionem vnquam erumperet contrariam gratiæ: sed neque in actionem, quæ præter gratiam esset: tum vel maxime ex diuina prouidētia virginem protegente, seseque ad interiora, & exteriora ipsius infallibiliter & efficacissime extendente.

TER TIA propositio. Post filij conceptum, fomes est ipsi virgini ademptus omnino, hoc est, quoad essentiam. Nam cum primo in carne Christi apparuit immunitas à peccato & damnatione: omnino credendum est ex prole eandem immunitatem in matrem redundasse, fomite omnino sublato & adempto. Ita immunitas à peccato in virgine, post filij conceptum, ortū habuit ex fomitis extinctione. Hæc porrò fomitis extinctio sic est intelligenda, vt fuerit beatæ virgini munere diuino concessum: ea esset virium & facultatum animi ipsius affectio & dispositio, vt vires inferiores nunquam mouerentur sine arbitrio rationis, quemadmodum in Christo fuit, quem constat peccati fomitem non habuisse, & in Adamo itidem, vi originalis iustitiæ. Ita fit, vt quoad hunc effectum, gratia posterioris sanctificationis in virgine, vim obtinuerit iustitiæ originalis. Hæc est D. Thomæ, de causa immunitatis à peccato in beata virgine sententia.

D. Bonauenturæ sententia duabus propositionibus continetur, quarum hæc est prior. In priore sanctificatione datum est virgini vt omnia & singula cuiuscunque generis peccata vitaret, gratia ipsa liberum eius arbitrium ad bonum sufficienter impellente. Cum gratia tamen in priore sanctificatione virgini tributa, coniuncta erat flexibilitas liberi arbitrij in malum. Nam tamen si illa gratia liberum virginis arbitrium sufficienter ad bonum incitaret, & à malo retraheret, non tamen erat sufficiens ad tollendam liberi arbitrij in malum vertibilitatem: quam etiam Homo habuit in primo illo statu.

SECUNDA propositio. In posteriore sanctificatione virgo beata effecta est omnino impotēs ad peccandū, non quidem liberi arbitrij natura, aut imutata, aut sublata, sed defectu ipsius sublato. Nāq; libera hominis volūtas perse affecta est ad cōtradietoria, ad cōtraria vero per accidēs, ex quo fit vt flexibilitas ad malū non tam ad libertatē volūtatis, quam ad defectū ipsius per

Gabr. 3.
d. 3. q. 1.
ar. 3.

tineat, qui defectus est virgini ademptus, tum per fomitis repressionem, siue extinctionem, qui ad malum minime incitabat, tum per gratiæ plenitudinem, quæ ad bonum impellebat: tum demum per diuinæ providentiæ perpetuam assistentiam: quæ ipsam ab omni peccato immunem, integram, & liberam perpetuo conseruauit, quemadmodum etiam primum hominem ab iis quæ nocerent omnibus, vindicauit. Hæc nobis sententia probatur. Ita impeccabilitas, & immunitas à peccato in virgine, ortum habuit, ex fomitis restrictione, siue ademptione, ex gratiæ plenitudine: ac demum ex diuina protectione.

EXISTIT tamē hoc loco haud vulgaris, & contēnenda dubitatio, quomodo scilicet cum impeccabilitate virginis coniuncta esse potuit facultas ad merendum? Ratio porro dubitandi in eo posita est: quoniam necessario cōfitendum sit beatam virginem aut potuisse peccare: aut non potuisse mereri, id vero sic conficitur. Oblato obiecto virgini beatæ, pro eo tempore quo tenebatur elicere actum circa illud obiectum: aut potuit ipsa virgo non elicere actum circa tale obiectum, aut certe non potuit non elicere, gratia ipsa à peccato omissionis præseruante: si potuit non elicere, potuit igitur peccare, ac proinde non est ei omnis ad peccandum adempta facultas: si vero non potuit non elicere, operatio igitur elicita circa tale obiectum non erat sita in potestate voluntatis, ac proinde non erat meritoria, namque operatio meritoria, est operatio voluntate suscepta. Non videtur igitur posse conuenire, & congruere impotentiam ad peccandum, cum potentia ad merendum.

Gabr. 3.
d. 3. q. 2.
ar. 2.

SUNT qui hunc nodum ita dissoluendum putent vt dicat, potuisse quidem virginem circa tale obiectum minime elicere actum, non elicendo tamen, in peccatum omissionis minime incurrere. Horum vero sentētia quo fiat planior, nonnullis eā propositionibus explicamus.

PRIMA propositio. Beata virgo potuit ab omni actione meritoria supersedere, etiam tunc, cum eam tenebatur elicere. Namque omnis actus elicited à voluntate, est situs in potestate voluntatis: cum voluntas sit libera libertate contradictionis, at gratia in virgine, naturæ vim nō abstulit, sed perfecit potius, & absoluit: omnis igitur operatio voluntatis elicita in virgine erat posita in potestate ipsius voluntatis: ac proinde potuit ab omni actione meritoria supersedere, etiam tunc, cum tenebatur eam suscipere.

SECUNDA propositio. Beata virgo non eliciens actum circa tale obiectum

iectum, minime peccaret peccato omissionis. Nam Deus continuo concurrisset, efficiens in virgine operationem circa illud obiectum, qua actionis procreatione fieret, ut beata virgo peccatum omissionis declinaret, ut que haberet operationem debitam circa tale obiectum, licet non à se elicitam, sed à Deo in ipsa causatam.

SI quis contra obiiciat, omittens id ad quod tenetur, peccat: at beata virgo non eliciendo actionem, omittit id ad quod alioqui tenetur, peccatum igitur omnino omissionis admittit. Respondent, Deum potuisse instituere, vel certe sic instituisse, ut beata virgo non obligaretur ad eliciendum actionem meritoriam simpliciter: sed solum ad tendendum in obiectum, siue per actionem à se elicitam: & profectam, siue à Deo in ipsa procreatam. Itaque fieret, ut in peccatum omissionis minime incurreret, quandoquidem per actum in ipsa à Deo causatum tenderet in oblatum sibi, & presentatum obiectum.

TER TIA propositio. Beata virgo hoc pacto tendens in obiectum, minime merebatur. Etenim actio meritoria id postulat & requirit, ut sit effectiue ab eo, cuius alioqui est meritum, atqui illa operatio non est à virgine effectiue sed à Deo, quemadmodum docuimus, non est igitur meritoria. Quamuis igitur beata virgo susceptis multis & variis, iisque sanctissimis actionibus, toto vitæ decursu, Deum sibi demeruit, omisis tamen actionibus meritoriis peccatum in Deum nullum admisit, quandoquidem haberet in se actionem, per quam in debitum finem tenderet: licet non à se profectam, sed ab optimo & maximo Deo procreatam.

CÆ T E R V M hæc explicatio est fictitia. Frustra siquidem ad miraculum confugitur, cum res ipsa, via altera & ratione, potest obtineri. Quo circa longe aliter hunc nodum putamus esse dissoluendum. Respondemus igitur ad argumentum, beatam virginem potuisse non elicere actionem in propositum obiectum, idque sub sensu diuiso, hoc est, prout ratio & natura voluntatis libere libertate contradictionis postulat: non potuisse tamen non elicere, sub sensu composito, id est, prout voluntas virginis suberat gratiæ diuinæ præseruanti, & protegenti, eliciendo tamen merebatur, siquidem diuinitus protecta, & in bono confirmata, voluntarie operabatur, quicquid operabatur. Meritum autem est operatio voluntaria. Ita cum impeccabilitate virginis conuenire potest quam maxime facultas ad merendum. Alioqui si beata virgo, propter confirmationem liberi arbitrij in bono, & ablationem omnis defectus, non mereretur, neque Christus Dominus meruisset, ut qui nullo modo,

non interuentu gratiæ solum, sed vi etiam naturæ discedere ab officio potuerit. At Christus meruit omni sua actione, igitur confirmatio in bono, & impotentia ad peccandum non repugnant potentiæ & facultati ad merendum.

S E X T A conclusio. Virgo beata originalis peccati labem minime contraxit, licet potuerit contrahere. Hæc conclusio quoad priorem sui partem non est omnibus probata. Sunt enim qui putent, & constanter assererent, beatam virginem non fuisse exemptam à communi lege mortalium, quæ non solum in corpus, verum etiam in animum dominatur.

Quocirca eam, peccati illius communis, quod originale dicitur, labem contraxisse putant: idque cum multis, tum his potissimum rationibus, & argumentis volunt esse persuasum.

CHRISTVS est vniuersalis hominum redemptor, igitur beata virgo est in peccato omnium hominum communi concepta. Consecutionis vis in eo tota est posita, quia si beata virgo peccatum originale non contraxisset, non indignisset redemptione per Christum, non enim est opus bene habentibus medico: sed male habentibus, itaque fieret, vt aliquis mortalium subtraheretur redemptioni factæ per Christum, ac proinde Christus non fuisset vniuersalis omnium hominum redemptor: id quod multum detrahit Christi dignitati & excellentiæ.

P O R R O antecedens illud, nempe Christum esse vniuersalem omnium hominum redemptorem, diuinæ literæ testantur. Dicitur enim ad Romanos quinto capite, Christus pro omnibus mortuus est. Item, reconciliati sumus per mortem filij eius: at non reconciliatur nisi inimicus: est autem ille solus inimicus qui peccato obligatus tenetur, igitur & beata virgo fuit ipsi Deo per Christum, propter peccatū, reconciliata.

P R Æ T E R E A beata virgo fuit ex semine Adami infecto, & cum libidine, ac concupiscentia generata, igitur originale peccatum contraxit, consequentiam confirmat Augustini autoritas, eo quem de nuptiis, & concupiscentiâ scripsit libro, quo loco ita inquit. Ex hac concupiscentia carnis quæcunque nascitur proles, originali est obligata peccato, nisi in illo renascatur, quem sine ista concupiscentia virgo concepit.

A D hæc, non est tantum tribuendum gloriæ ipsius virginis, vt honori filij detrahatur, iuxta illam vatis sententiam, honor regis iudicium diligit, at hoc est proprium ipsius Christi, vt sit sine peccato conceptus, & natus, non est igitur hoc alteri tribuendum.

ADDE,

Tho. 3.
p. q. 27.
ar. 2.

Mat. 9.

Rho. 5.

Tho. 3. p.
q. 27. ad
4.
Aug. de
nuptiis
li. 1. c. 24.